

OOSTVLAAMSE

NANTEN

UITGAVEN VAN DE BOND

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 42, B 9000 Gent en op de bibliotheek : Kraanlei 63, B 9000 Gent.

1. **Oostvlaamse Zanten**, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt : 15e, 19e jg., 21e tot en met 31e jg., 33e tot en met 47e jg., tegen 200 F per jaargang. Losse nummers ook van de jgg. 1-19 zijn nog beschikbaar tegen 65 F per nummer. **Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen** : 159 F (leden 106 F). Inhoudstafel op Oostvlaamse Zanten Jg. I - Jg. XXV), door F. VAN ES : 55 F (leden 42 F). **Idem II (Jg. XXVI - Jg. XXXV)**, door F. VAN ES : 45 F (leden 35 F).
2. **Geïllustreerd Feestnummer** (lustrumnr.). Prijs : 30 F (leden 23 F) + 10 F porti.
3. **Survivances du Passé**, door A. MARINUS (8 p.). Prijs : 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
4. **Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken**, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs : 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
5. **Osschaart** door F. VAN ES (overdruk 1945), 28 blz. Prijs 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
6. **2e Lustnummer 1930-1935**. Prijs : 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
7. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het teerlingspel) door Emile ANDELHOF. Prijs : 50 F (leden 38 F) + 10 F porti.
8. **Het ontstaan van de Julius-Caesarfeesten te Velzeke-Ruddershove**, door J. en M. JANSSENS-BUYSE. 1940, 10 p., 1 lied. Prijs : 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
9. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. ANDELHOF. Prijs : 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
10. **Folklore en Onderwijs**, door L. HOSTE. Prijs : 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
11. **August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. DE COSTER. Prijs : 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
12. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. VAN ES. Prijs : 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
13. **De uitkomsten van het Sagenonderzoek**, door † Prof. Dr. P. DE KEYSER (1935; 10 p.). Prijs : 20 F (leden 16 F) + 8 F porti.
14. **Sagen uit Noord-Oost-Vlaanderen**, door Dr. G. DE MEYER. Prijs : 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
15. **Een Teerlingspel in Gent**, door I. od. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs : 30 F (leden 22 F) + 7 F porti.
16. **Spelen mijner Jeugd**, door L. LIEVEVROUW. Prijs : 80 F (leden 60 F) + 10 F porti.
17. **Het bier in de Nederlandsche Folklore**, door † D. J. VAN DER VEN (1935; 15 p. + 2 ill.). Prijs : 30 F (leden 24 F) + 8 F porti.
18. **Kantwerkstersclub St.-Katelijne - Kursus Stropkant, 1e Leerjaar** : 200 F + 7 F porti.
19. **Doods-, Begrafenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde**, door J. PIETERS. Prijs : 150 F (leden 110 F) + 10 F porti.
20. **Het Volksleven te Wieze. 1900-1950**, door J. VAN HAVER. Prijs 150 F (leden 110 F) + 10 F porti.
21. **Inventaris der Apothekerspotten opgesteld in de .Apotheek uit de XVIIIe Eeuw (Museum v. Volkskunde Gent)** door L. J. VANDEWIELE, 1951, 12 blz., 4 ill. Prijs : 40 F (leden 30 F) + 5 F porti.
22. **Ndl. Volksk. Bibliografie. Deel VII Oostvlaamse Zanten (1926-1960)**, door R. VAN DER LINDEN (Antwerpen 1968; XXX, 341 p. Prijs : 300 F (leden 240 F) + 15 F porti.
23. **De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu**, door Cl. VANHOUCKE. Prijs : 200 F (leden 150 F) + 15 F porti.
24. **Het Sterrelied in het Gebied van Dender en Schelde**, door J. DE VUYST. 1968, 175 blz., 189 liederen en 50 mel., (mit einer deutschen Zusammenfassung). Prijs : 250 F (leden 180 F) + 15 F porti.
25. **Ernest Van den Driessche. Schilder van ons Volksleven**, door R. VAN DER LINDEN, 1968, 32 blz. (op kunstdrukpapier), avec un résumé en français. 2e druk. Prijs : 75 F (leden 55 F) + 10 F porti.
26. **Catalogus Tentoonstelling 125 jaar Gentse Feesten, juli-augustus 1968**, 44 blz. Prijs : 50 F (leden 40 F) + 10 F porti.
27. **Kinderzang uit Zwijnaarde**, door Dr. L. GELBER. Prijs : 70 F (leden 50 F) + 8 F porti.
28. **Lodewijk Lievevrouw herdacht** door F. DE COSTER. 1952, 12 blz., 1 ill. Prijs : 40 F (leden 30 F) + 8 F porti.
29. **De Vinkensport in Vlaanderen (avec un résumé en français)**. 1969, 165 blz., 42 ill. 3 tek., door M. BROECKHOVE. (Nr. X van de uitgaven van het Alfons De Cockfonds). Prijs : 300 F (leden 200 F) + 15 F porti.
30. **Van het cijnskijsrecht naar het algemeen mcervoudig stemrecht (mit einer deutschen Zusammenfassung)** door Albert BRACKE. 1970, 52 blz., 11 ill. (Nr. 31 van de Uitgaven van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen). Prijs : 100 F (leden 80 F) + 8 F porti.
31. **Bibliografie Renaat van der Linden**, door R. FERCKMOES, 1971. Prijs : 40 F (leden 30 F) + 8 F porti.

OOSTVLAAMSE ZANTEN

TWEEMAANDELIJKS ALGEMEEN TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE
 ORGAAN V.D. KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN
 van de dienst voor volkskundige enquêtes in Vlaanderen
 en van het internationaal studiekomitee voor ommevangsreuzen

Redaktie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat 15, B 9620 Zottegem

Redaktieleden : Maurits Broeckhove, Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn.

Ruil en Recensiedienst : Dr. R. Haeseryn, Bibliotheek, Kraanlei 63, B 9000 Gent.

Alle stortingen op postrek. nr. 000-0096946-43, Bond Oostvlaamse Volkskundigen, Gent

INHOUD

Prijs : 65 F

M. BROECKHOVE. — De Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen en zijn Gouden Jubileum :

I. Ontvangst door het Gentse Stadsbestuur met redevoeringen van Schepen Robert Vandewege, Maurits Broeckhove, Renaat van der Linden	178
II. Akademische zitting met redevoeringen van Renaat van der Linden, Hervé Stalpaert, Dr. René Haeseryn, Prof. Dr. Jozef Van Haver, Mevrouw de Minister Rika De Backer-Van Ocken	189
III. Ontvangst op het Provinciaal Gouvernement met redevoeringen van Paul Beyer, Renaat van der Linden, Dr. Stefaan Top	202

PERSONALIA

In Memoriam Prof. Dr. Robert Foncke. — **A. Van Hageland** 217

BOEKBESPREKING

Dr. Jozef WEYNS, Volkshuisraad in Vlaanderen. — **Renaat van der Linden** . 218

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met de steun van v.z.w.
 Noordstarfonds, Gent en het Stadsbestuur van Gent

DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN EN ZIJN GOUDEN JUBILEUM

De viering van het vijftigjarig bestaan van onze Bond vond plaats onder de auspiciën van :

- het Ministerie van Nederlandse Kultuur;
- de Koninklijke Kommissie voor Volkskunde;
- het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen;
- het Stadsbestuur van Gent.

Driemaal heeft een hoogstaand programma alle leden van hoog tot laag en uit alle hoeken van het land verenigd voor 1) de ontvangst op het Gentse Stadhuis; 2) de Akademische zitting in eigen zetel, het Gentse Museum voor Volkskunde; 3) de ontvangst op het Provinciaal Gouvernement van Oost-Vlaanderen.

Uitzonderlijke eer viel de Bond te beurt toen mevr. Rika DE BACKER-VAN OCKEN, Minister van Nederlandse Kultuur, op de Akademische Zitting het voorzitterschap waarnam.

I. ONTVANGST DOOR HET GENTSE STADSBESTUUR

Op 5 april 1975, om 12 uur had de ontvangst op het stadhuis plaats door Schepen Mevr. P. MORTIER-HAESAERT, dhr. R. VANDEWEGE en de Ere-Schepen de heer A. DE CORDIER. Naast de talrijke leden die er prijs hadden op gesteld de plechtigheid bij te wonen, was de heer Dr. A. WYFFELS, Directeur van de Dienst voor Kulturele Zaken der Stad Gent, aanwezig.

De heer R. VANDEWEGE, Schepen voor Kultuur, sprak het welkomstwoord uit.

Mijnheer de Voorzitter,

Dames en Heren,

Het is voor mij een bijzondere eer dat ik heden, als vertegenwoordiger van het kollege van Burgemeester en Schepenen, het bestuur en de leden van de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen mag ontvangen op het Stadhuis ter gelegenheid van zijn 50-jarig bestaan.

Het is bovendien voor mij als Schepen van Kultuur een persoonlijk genoegen uw halve eeuw oude vereniging in deze historische zaal te mogen begroeten, omdat uw 50e verjaardag werd ingekaderd in het "Europees Jaar van het Bouwkundig Erfgoed" en vooral in het teken staat van de prestigieuze internationale tentoonstellingen die het Stadsbestuur dit jaar inricht: "Gent, 1000 Jaar Kunst en Kultuur".

Het sprankelend dynamisme, de intense aktiviteit en de grote liefde voor ons verleden welke zowel uw bestuur als uw leden steeds aan de dag hebben gelegd, vinden op heden hun erkenning bij deze huldiging door de Gentse Stadsmagistraat. Omdat de Bond een onvervangbaar element geworden is, dat de faam van onze kunststad helpt bestendigen en omwille van uw bijdrage op socio-kultureel gebied betoont de Stadsmagistraat u vandaag in naam van de gehele Gentse bevolking graag zijn erkentelijkheid.

Als waardige bekroning van de herdenking van uw gouden jubileum hebt u een zinvol feestprogramma opgesteld dat uw talrijke trouwe leden, sympatisanten en vrienden zal samenbrengen. Nu reeds wens ik de historische tentoonstelling die de Bond volgende maand te dier gelegenheid organiseert in het Museum voor Volkskunde, een verdiend sukses toe. Dit initiatief verdient alle lof en de oprechte felicitaties van het Stadsbestuur.

Niemand twijfelt aan de edukatieve taak van een vereniging zoals de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen; U mag er van overtuigd zijn dat de Gentenaren zich terdege bewust zijn van de rol die uw vereniging vervult in het kultureel bestel van de provincie en van onze stad.

Een oprecht woord van felicitaties wens ik nog te richten tot de Kommissie van Feesten en Reizen van de Bond, die voor 1975 een reeks van vijf manifestaties heeft georganiseerd waarvan er drie ingekaderd worden in "Gent, 1000 Jaar Kunst en Kultuur", namelijk een tentoonstelling van kantwerk in de crypte van de Sint-Baafskatedraal en de exposities "Gedateerde volkskundige voorwerpen en dokumenten uit het Museum voor Volkskunde" en "Tekeningen en schilderijen van het Patershol".

In de huidige jachtige samenleving die op winstbejag is afgestemd, is het niet meer zo gemakkelijk bekwame personen te vinden die zich belangloos aan een wél zinvolle, maar toch tijdrovende bezigheid kunnen of willen wijden. In talrijke verenigingen hoort men de laatste tijd meer en meer zeggen dat in dat opzicht de opvolging niet meer zou verzekerd zijn. U allen, Mijne Heren, en vooral u, mijnheer Clement TREFOIS, als medestichter van de Bond, zijt daarvan de sprekende loochenstraffing en ik feliciteer u daarvoor oprecht.

Ik hoop dat de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, dank zij uw belangloze toewijding, zijn aktiviteiten verder zal ontplooiën en blijven bijdragen tot de ontwikkeling van onze bevolking. Op mijn steun kunt u daarbij zeker rekenen.

Ik hoop tenslotte dat U aan uw plechtige ontvangst hier ten stadhuize een allerbeste en blijvende herinnering zult bewaren. In naam van de Stadsmagistraat en van de gehele Gentse bevolking zeg ik u nogmaals: hartelijk proficiat met uw gouden jubileum en ik overhandig u graag en van harte de Herinneringsplaket van de Stad Gent.

Nadat voorzitter Renaat VAN DER LINDEN onder luide toejuichingen de plaket in ontvangst had genomen, verstrekte sekretaris Maurits BROECKHOVE een relaas over de samenwerking van de Bond met het Stadsbestuur:

Mevrouw en Heren Schepenen,

Dames en Heren,

Bij deze feestelijke ontvangst valt mij de eer te beurt de jarenlange en nog steeds aktieve samenwerking van de Bond met het Stadsbestuur in verband met het Museum voor Volkskunde te beschrijven en in het licht te zetten.

De Bond werd in 1926 gesticht. Van het eerste ogenblik af verzamelden de stichters volkskundige voorwerpen met het inzicht ooit een folkloremuseum te kunnen inrichten. Dat initiatief kwam op het gunstigste ogenblik. Inderdaad het lokaal, de oude kerk van de Paters Geschoeide Karmelieten, in de Lange Steenstraat, waar het Oudheidkundig Museum was gevestigd, kwam vrij. De verzamelingen werden naar het Museum van de Bijloke overgebracht.

De Bond bekwam van het Stadsbestuur de toelating om over het lokaal te beschikken om zijn in bruikleen gekregen, te verzamelen en aan te kopen volkskundige voorwerpen en dokumenten onder te brengen en in en nabije toekomst er een folkloremuseum in te richten(1).

Van 16 tot 31 juli 1927, ter gelegenheid van de Gentse Kermis, was de Bond reeds in staat in het lokaal met zijn verworven verzamelingen een eerste "folklorententoonstelling" te organiseren. Het Stadsbestuur heeft ze ten overstaan van een afgevaardigde van het Ministerie voor Kunsten en Wetenschappen voor geopend verklaard. In zijn toespraak hoopte de Heer Burgemeester VAN DER STEGEN dat de geleverde inspanningen "in de toekomst moge bekroond worden met de opening van een folkloremuseum"(2).

Die tentoonstelling schikte het zo dat sommige verzamelingen als definitief opgesteld konden worden beschouwd. Toch was er nog geen sprake van een permanente openstelling. Het lokaal had behoefte aan dringende herstellingen; o.a. het dak bevond zich in slechte staat. Het gebouw was aangetast door de tand des tijds.

Gedurende de Gentse Kermis 1928 konden een tentoonstelling gewijd aan het Volkstoneel(3) en in 1929 een aan de Begijnhoven(4) aldaar nog worden georganiseerd. Doch in 1930 was de inrichting van exposities in het bouwvallig lokaal uitgesloten.

Door dat feit oordeelde het Bestuur van de Bond dat het Stadsbestuur degelijk bij de zaak diende betrokken te worden. In 1931 werd een overeenkomst bereikt. De gemeenteraadszitting van 28 sept. 1931 heeft "gezien de standregelen van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen en in het bijzonder art. 13 luidende als volgt 'In geval van ontbinding zal door de laatste beheerraad het Folklore Museum, het archief en de boekerij overgedragen worden aan de Stad Gent'" ondermeer beslist :

- Dat de Bond der Oostvlaamsche Folkloristen ten bate van het Museum voor Folklore kosteloos mocht beschikken over het lokaal van het voormalige oudheidkundig Museum, Lange Steenstraat;
- Dat het Gemeentebestuur drie afgevaardigden van de Stad in de schoot van de Besturende Kommissie van de Bond zal benoemen;
- Dat het Kollege in gemeen overleg met de Kommissie een stadsbediende zal gelasten met het ambt van bewaarder van het Museum;
- Dat er bij ieder dienstjaar vanaf 1931 in de begroting een stadstoelage zal voorzien worden.

Het gebouw werd hersteld en na de aanstelling van de Heer J. BOES tot konseruator kon op 16-7-1932 tot de plechtige openstelling van het Folkloremuseum worden overgegaan. In zijn toespraak verklaarde de Heer Burgemeester VAN DER STEGEN: "Nu dat het Folkloremuseum officieel zijn plaats komt innemen onder de talrijke musea onzer stad, en aldus de kroon gezet wordt op het werk van al diegenen, die belangloos het hunne bijdroegen tot het welslagen der onderneming, is het mij bijzonder aangenaam bij deze plechtigheid de Stad Gent te vertegenwoordigen... Veel-

(1) *Algemeene Vergadering van 24 Oct. 1926, lokaal Notarissenhuis, Gent, OVZ II (1927) 1-2.*

(2) *De Folklore-Tentoonstelling (van 16e tot 31n Juli 1927), OVZ II (1927) 49-56.*

(3) *De Tentoonstelling van het Volkstoneel te Gent, OVZ III (1928) 65-71.*

(4) G. CELIS pr., *De Tentoonstelling der Begijnhoven, OVZ IV (1929) 81-94.*

vuldig zijn, Heren, de titels welke u toelaten aanspraak te maken op de waardering en de dankbaarheid der Gentse bevolking; terecht dient gij van harte gefeliciteerd met de onverhoopte uitslag, die gij boeken moogt, te meer daar de hulpmiddelen waarover de openbare besturen beschikken mochten, u, spijtig genoeg, karig moesten toebedeeld worden onder de invloed der nijpende crisis die onze belangstellende offervaardigheid tegen wil en dank aan banden heeft gelegd..."(5).

De bestaande Museumkommissie werd omgevormd in een Beheerkommissie van het Museum in de schoot van de Bond, aangevuld met de drie Stadsafgevaardigden.

Het patrimonium groeide bestendig aan en vanaf 1933 werden gedurende de Gentse Kermis poppenspelvertoningen in het Museum georganiseerd(6). Er was een bestendige bloei tot in 1939, wanneer de onzekere internationale toestand, de preperiode van wereldoorlog 1940-1944, de Beheerkommissie verplichtte een deel van de biezonderste verzamelingen in te pakken en op te bergen. Het Museum werd voorlopig gesloten(7). De poppenspelvertoningen in het kader van de Gentse Kermis nochtans bleven behouden en zelfs tot in de maand augustus voortgezet.

De intussen grote aangroei van de verzamelingen bezorgde de Beheerkommissie kopbrekens en met vreugde vernamen de leden dat het Stadsbestuur met tussenkomst van de Staat het Kinderen Alijnshospies op de Kraanlei had aangekocht, een ideaal kompleks dat voor het Museum voor Folklore was bestemd(8).

In 1942 kwam onder impuls van konservator J. BOES het eigen "Spelleke van de Folklore" tot stand, dat gedurende de Gentse Kermis de vertoningen verzorgde. De vroegere traditie van jaarlijkse tentoonstellingen werd hervat(9). Vanaf 1943 trad het "Spelleke van de Folklore", onder de bescherming van de Heer Schepen voor Onderwijs ook op de zaterdagmiddagen op(10).

In 1944 werd het Museum heropend. Er waren heel wat interessante voorwerpen aangekocht. Onverwijld diende tot het opmaken van een katalogus te worden overgegaan(11). Het Museum was sinds lang te klein om alles uit te stallen. Het werd tijd voor een groter lokaal te zorgen. De vraag werd gesteld: Wanneer worden de werken in het Kinderen Alijnshospies aangevangen?(12)

Een heel ander geluid verraste de Beheerkommissie in 1950. Er was sprake dat het Museum voor Folklore naar de gewezen Sint-Pietersabdij aan het Sint-Pietersplein, waar herstellingswerken aan gang waren, zou overgebracht worden. De mooie kruisgang en de aanpalende zalen zouden volstaan om de verzamelingen op ruime wijze te herbergen(13). Doch deze vooruitzichten bleken naderhand een illusie te zijn geweest. Gedurende de Gentse Kermis 1952 werden met medewerking van het Stadsbestuur de wedstrijden van vogelpik en teerlingbak georganiseerd(14). In 1954 leed

(5) *Plechtige opening van het Folklore-museum op 16 Juli 1932*, OVZ VII (1932) 73-79.

(6) *Algemeene Vergadering van 12 November 1933*, lokaal Auditorium v. h. Hooger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, Gent, OVZ VIII (1933) 141-147.

(7) De Secretaris (L. VERLODT), *Jaarlijkse Algemeene Vergadering van 10 December 1939*, lokaal Auditorium v. h. Hooger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, Gent, OVZ XV (1940) 71-78.

(8) L. VERLODT, *Jaarlijkse Algemeene Vergadering op 23 November 1941*, lokaal Auditorium v. h. Hooger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Archeologie, Gent, OVZ XVI (1941) 222-231.

(9) L. VERLODT, *Jaarlijkse Algemeene Vergadering op 25 oktober 1942*, leeszaal Stadsarchief, Gent, OVZ XVII (1942) 222-233.

(10) *Ibidem* 31 oktober 1943, OVZ XVIII (1943) 125-135.

(11) *Ibidem* 16 December 1945, OVZ XXI (1946) 35-41.

(12) *Ibidem* 27 November 1949, OVZ XXIV (1949) 172-178.

(13) *Ibidem* 26 November 1950, OVZ XXVI (1951) 31-44.

(14) *Ibidem* 9 november 1952, OVZ XXVII (1952) 154-162.

het lokaal in de Lange Steenstraat opnieuw fel onder de ziekte van de oude gebouwen. Het dak diende drie à viermaal per jaar te worden hersteld. De bepleistering viel van de muren. De vochtigheid was een algemeen verschijnsel. Geen grote herstellingswerken werden meer uitgevoerd wegens de restauratie van het Kinderen Alijnshospies op de Kraanlei, die slechts konden vorderen naarmate de bewoners de huisjes verlieten(15). In 1956 werd met de restauratie van de kapel aangevangen en die was in 1957 voltooid. Alle invloeden werden aangewend om de herstelling van de huisjes te bespoedigen(16).

Eindelijk kwam er in 1958 degelijk schot in de gehele herstelling. In het vooruitzicht van de overbrenging van de verzamelingen — wat heel wat geld zou kosten — en rekening houdende dat het totaal van de toegekende subsidies aan de Beheercommissie ver van toereikend was om de kosten te dragen die zouden veroorzaakt worden door het aanstellen van een groter aantal bewakers in het nieuw museum, werd op de algemene statutaire vergadering van de Bond op 26-10-1958, na tussenkomst van verscheidene sprekers volgende motie met algemene stemmen aangenomen :

” Aangezien de uitbatingskosten van het nieuw Museum zeer hoog zullen oplopen en de huidige beschikbaarheden ver zullen overtreffen, wordt de wenselijkheid overwogen de verzamelingen in volle eigendom aan de Stad Gent over te dragen. De Commissie van het Museum vraagt het vertrouwen van de algemene vergadering voor het leiden van de onderhandelingen en het opstellen van de akte van overdracht die zal voorgelegd worden ter bekrachtiging op de eerstvolgende vergadering”(17). De onderhandelingen met het Stadsbestuur leidden tot de verzekering dat de stadstoeelage zou aangepast worden. Het patrimonium en het beheer van het Museum bleven in handen van de Bond. Intussen werd de bibliotheek van de Bond naar de kapel van het Kinderen Alijnshospitaal overgebracht en daar heringericht.

Op 27-7-1959 werd het Museum in de Lange Steenstraat om twee redenen gesloten. De werken aan de Kraanlei vorderden derwijze dat volgens de vooruitzichten de eerste voorwerpen binnen enkele maanden naar het nieuw lokaal zouden kunnen verhuizen. Het sluiten liet dus de Beheercommissie toe de voorwerpen en de verzamelingen zonder overhaasting in te pakken. De tweede oorzaak, de biezonderste, lag in het schrijnend tekort aan bergruimte voor de schermen van de Koninklijke Lyrische Schouwburg van de Stad. De grote beuk diende vanaf 15-8-1959 tot magazijn van de Opera(18).

Helaas, de optimistische vooruitzichten van de algehele herstelling ” over enkele maanden ” gingen niet in vervulling. De vooruitgang van de ruwbouw en de afwerking van het reeds onder dak gebrachte gedeelte bleven aanslepen. Op de jaarlijkse statutaire vergadering van de Bond op 30-10-1960 werd volgende motie aan het Stadsbestuur gericht :

” De Bond der Oostvlaamse Folkloristen in algemene vergadering verenigd op zondag 30 oktober 1960, heeft met spijt vastgesteld dat de werken aan het Kinderen Alijnshospies, toekomstig gebouw van het Folkloremuseum, zo goed als stopgezet zijn, daar waar het huidige lokaal sinds lang is moeten gesloten worden. De Bond wijst op de grote morele schade op toeristisch gebied voor de Stad en op de stoffelijke schade door het ingepakt staan van zijn voorwerpen. De leden drukken de absolute wens uit dat de bevoegde overheid zo spoedig mogelijk het nodige zou doen om in die ergerlijke zaak een merkbare verbetering te brengen en gaat over tot de dagorde”(19).

(15) Ibidem 14 november 1954, OVZ XXIX (1954) 183-191.

(16) M. BROECKHOVE, *Jaarlijkse algemene statutaire vergadering op 27 oktober 1957, voordrachtzaal Stadsarchief, Gent*, OVZ XXXII (1957) 191-198.

(17) Ibidem 26 oktober 1958, OVZ XXXIII (1958) 235-243.

(18) Ibidem 25 oktober 1959, OVZ XXXIV (1959) 247-257.

(19) Ibidem 30 oktober 1960, OVZ XXXV (1960) 215-225.

Uiteindelijk werden in 1961 en vooral in 1962 de werken met bekwame spoed doorgevoerd aangezien de Koninklijke Kommissie voor Volkskunde voorzien had — en dit onder impuls van de ondervoorzitter R. VANKENHOVE van de Beheerkommissie van het Museum — de opening van het Museum in het programma van de Europese Volkskundekonferentie in te schakelen. Die konferentie te Gent zou op 10 september 1962 plaats hebben. Het werd een wedloop tegen de tijd, zowel voor het gebouw als voor de inrichting zelf van het Museum(20).

Op konservator J. BOES rustte de zware taak het patrimonium van het Museum uit de Lange Steenstraat over te brengen en opnieuw op te stellen in het Kinderen Alijnshospies dat wegens de evolutie van de term "folklore" herdoopt werd in Museum voor Volkskunde.

De officiële inhuldiging gebeurde onder grote belangstelling. In zijn toespraak dankte de Heer Burgemeester E. CLAEYS o.a. "al degenen die thans op zulke voorbeeldige wijze het werk van de pioniers voortzetten: de Gentse en Oostvlaamse folkloristen, de leden van de Beheerkommissie van het Museum met de heren Ondervoorzitter VANKENHOVE en konservator BOES, die niet alleen aan de folklore zelf in onze stad voortdurend de meest waardevolle diensten bewijzen, maar die voor de opbouw en de inrichting van het nieuw museum op uitzonderlijke verdiensten kunnen bogen..."(21).

Na het Kongres van de Europese Volkskundekonferentie op 10 september 1963 in het gebouw werd het Museum voor Volkskunde voor het publiek opengesteld op 15 september 1962. De openstelling gaf de gelegenheid om werkelijk leven te geven aan de zin uit de statuten van de Bond waar wij lezen: "...inrichten van tentoonstellingen en alle manifestaties die iets met de volksaard gemeen hebben". Zo werden vanaf 1965 drie à vier tijdelijke tentoonstellingen per jaar georganiseerd, gewijd aan een volkskundig of heemkundig thema.

Sedert 1963 heeft de Bond in gemeen overleg met het Stadsbestuur het Museum daadwerkelijk bij het kermisprogramma betrokken. Naast de traditionele poppenspelvertoningen en de wedstrijden voor vogelpik en teerlingbak worden nocturnes met volkskundige programma's zoals volksliederen, volksdansen en volks kabaret georganiseerd. In 1971 stegen deze prestaties door het organiseren van ruilbeurzen en demonstraties in het kantwerken door de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne van de Bond.

Tot propaganda voor het Museum werd sedert 1969 met een stand in de Internationale Jaarbeurs Gent deelgenomen.

Tot slot delen we mee dat in akkoord met het Stadsbestuur in 1965 de Heer Lic. L. HOSTE de Heer J. BOES als konservator opvolgde en de Heer Dr. R. HAESERYN in 1971 als derde konservator werd aangesteld.

Het Museum voor Volkskunde geniet grote belangstelling. Dit bewijst het aantal bezoekers dat voor de periode 1 januari tot 31 december 1974 een totaal van 70.052 bedroeg.

(20) M. BROECKHOVE, *Jaarlijkse statutaire vergadering op 29 oktober 1962, voordrachtzaal van het Museum, Gent*, OVZ XXXVII (1962) 248-257.

(21) M. BROECKHOVE, *Plechtige opening van het nieuw Museum voor Volkskunde te Gent op 9 sept. 1962*, OVZ XXXVII (1962) 213-219.

Daarna kwam voorzitter Renaat VAN DER LINDEN aan het woord :

Mevrouw en Heren Schepenen,

Dames en Heren,

Gent is een indrukwekkende stad. Een stad is een wezen met een veelvoudig gelaat. Uw stede met de enig mooie leuze : *in houwe trouwe* vertoont en beleeft geheel en al het wonder en het raadsel van de tijd : een grijsaard, eeuwenoud, met de wijsheid van talrijke generaties in zich, én tegelijk een jonge man met de durf en geestdrift, de daadvaardigheid van de jeugd in zich.

In dit opzicht valt het niet te verwonderen, dat in het begin van onze eeuw een auteur zijn werk "De beschrijving van Gent" aankondigt met het doel *de Hoofdstad van Vlaanderen* te doen kennen.

Gent is er het hoofd van Vlaanderen. Het werk verscheen in 1909. Een priester schreef het, eerwaarde heer Gabriël CELIS.

Zijn vader, een Lierenaar, was hier als apoteker gevestigd op de Koornmarkt. Priester CELIS was gebonden aan Gent en aan de geschiedenis ervan door zijn grootvader langs moeder zijde, de hoofdonderwijzer-historicus J. J. STEYAERT. Deze leerkracht had reeds in 1838 een werk samengesteld : "*Beschrijving der stad Gent of geschiedkundig overzicht van die stad en hare bewoners, de merkwuurdigste gebouwen, gestichten en maatschappijen, de beroemde Gentenaren, enz.*"

Gabriël CELIS zal op schitterende en bestendige wijze de sporen van zijn grootvader niet alleen betreden, maar zelfs versterken en bestendigen. Hij verzamelt, schikt en schift. " Bij het bewerken van het werk van mijn grootvader heb ik de mikrobe van de folklore opgedaan, bekend hij. Het was mij steeds een waar genoegen met de ouden van dagen uit het Oudmannenhuis, het Lousbergsgesticht te kunnen praten. Zij waren gelukkig over hun jonge tijd te kunnen vertellen en ik was het niet min, vermits ik bij mijn thuiskomst opnieuw steekkaarten kon invullen." Zo werkte deze vrome geleerde door zijn opzoekingen in de archieven en door zijn aantekeningen van het levend volksleven. Hij stapelt dag-bij-dag bouwstenen op voor zijn werken over de roemrijke stede.

Naast de eerwaarde heer CELIS rijst voor ons een andere Gentenaar, eveneens een voortdurend vorser, maar een man van uitzonderlijk formaat, door zijn onuitputtelijke werkkraft, zijn veelzijdigheid en encyclopedische geest : professor dokter Paul DE KEYSER. Priester CELIS is betrekkelijk weinig op dit stadhuis geweest. Maar hij kende het grondig, in al zijn aspecten van bouw- en beeldhouwkunst. Professor DE KEYSER is menigmaal op dit stadhuis geweest, in allerlei omstandigheden, maar liefst kwam hij hier met het hart en de geest van volkskundige.

Priester Gabriël CELIS heeft in hoofdzaak gebouwen en geschiedenis getekend en omljnd. Met professor DE KEYSER betreden we velerlei terreinen. Dit stadhuis bevat menig portret van de notabelen. Professor DE KEYSER heeft deze portretten beschouwd en bewonderd, maar hij heeft de Gentenaars getekend, in velerlei opzichten : in hun karakter als stedeling en in hun verhouding tegenover de hele provincie : *De Gentenaren* vindt u in het verzamelwerk *De Nederlandse Volkskarakters*, onder redactie van P. J. Meertens en Anne de Vries. (1938, 391-402).

Over Oostvlaming en Gentenaar. Deze vergelijking leest u in *Hoger Leven*, XII (1938) nr. van acht oktober, 1127-1128. De stad zelf vindt u in zijn essay : *Ter kennis-making met Gent* in de reeks : Univ. Fakult. Wijsbegeerte en Letteren, Programma vakantiekursus 1931, 1-8 september, Gent. Dusdanige beelden zijn vanzelfsprekend algemeen en bijzonder tegelijk. En typische voorbeeld kunnen we onmiddellijk aanhalen voor uw stadhuis : *De doolhof of het labyrint.*

We dienen als volkskundigen niet in dit machtig gebouw te blijven, maar kunnen aan de hand van professor DE KEYSER in de stad rondkuieren en fijne wetenswaardigheden opmerken: de haarkappers met hun scheerbekken; kijk niet alleen naar de gevels en treed binnen in de Gentse stamiees. Bij het buitentreden beleeft u een andere trek van ons volksleven en u kunt luisteren naar de Straatroepen! Wenst u een kennismaking met paard en kar, met de ruimdienst, voorloper van onze vuildienst en moderne kostbare en kostelijke stortwagens. Ook deze trek van het stadsleven biedt hij u aan, langs een beschouwing bij het Brughuizeke van Drongen, om er te herinneren aan de beer- of beirvoerders met hun speciale voorwaarden. Volkskundigen stellen het op prijs en beschouwen het als hun plicht, terecht, te kunnen aanstippen: "vertelsels uit de volksmond opgetekend". Het volk vertelt en leeft langs velerlei monden en op allerlei manieren. Professor DE KEYSER hield steeds het oor gespitst en het oog gericht naar hetgeen waarde had. Hij schrijft aldus over het Gents Pierke en ontleedt tegelijk het Gentse volksleven in het aangrijpend werk van Julius DE BRUYCKER. De vaardige graficus Victor STUYVAERT was zijn vriend en vervaardigde zijn ex-libris.

Volkskunde is gelijk de naam het ondubbelzinnig aanduidt, de kennis van het volk (Jan DE VRIES, voetnoot blz. 199). Volkskunde is een werk van lange adem en in ideale omstandigheden een samenwerking van vele vorsers. Twee hebben tot op heden even een klemtoon gekregen: eerwaarde heer CELIS die op al zijn werken het merkteken van priester deed drukken en daarnaast de professor Paul DE KEYSER, een vooraanstaande vrijzinnige. Zij werkten met en naast elkaar. Als bundelende krachten waren er andere lieden aanwezig. Twee daarvan verdienen een bijzondere ereplaats: Fernand VAN ES, de vader van onze Bond, de voorpost die zich bestendig inspande, die in Gent geboren is, maar in Lokeren en Aalst een plaats in het onderwijs bekleedde, maar minstens twee- tot driemaal per week in uwe stede vertoefde om er te vergaderen, te zoeken in de bibliotheken en archieven, om er plannen te smeden zijn leven lang.

Het is een bijzonder heuglijk feit, wanneer personen vijftig jaar geleden een wetenschappelijke kring boven de doopvont hielpen houden en wanneer ze bij het gouden jubileum kunnen aanwezig zijn, fit en fris bij manier van spreken. Wij brengen hier hulde aan de vriend Clemens V. TREFOIS die van het eerste ogenblik af een pionier is geweest en die tot op heden regelmatig in ons tijdschrift publiceert! Het gaat er niet alleen om zijn zoeken en ontdekkingen inzake hoevenbouw, met de *Ontwikkelingsgeschiedenis van onze Landelijke Architectuur*, een werk dat ons beroemd gemaakt heeft op nationaal en internationaal vlak. Het gaat er tevens om zijn zinnen en zoeken in dienst van de fiere stede Gent. Zijn vastleggen van de "strodekker" bracht hem evenzeer in de stad als op de buiten. Maar ook de *Draak* hier boeide hem uitermate. Het gebouw en het beeld meet zoveel meter. Maar de heer TREFOIS besteedde aan de *Draak* zelf meer dan veertig bladzijden. Zulk een belangrijk dier is dit hier in de buurt boven ons. We zijn het thans gewoon alle soorten auto's door de straat te zien snorren, schokken en... wachten. Hij beschreef hoe de "eerste voiture zonder paarden te Gent" bolderde (OVZ XLVIII (1973) 170-172)

Wanneer personen hier aantreden om gevierd te worden, bestaan er talrijke redenen daartoe. Maar staat het u duidelijk voor de geest, dat heden hier speciale mensen staan, geheel en al in uw dienst, om te piekeren en te peinzen, te palen en te peilen waar de zuivere volkse waarden geborgen zijn, om het leven van uw stad vast te leggen met woord en beeld.

Wij verblijven in uw statig stadhuis. Wij, bij manier van spreken, zijn in armzalige steegjes geweest om er hoge waarden te halen. Bij de mannen van vijftig jaar geleden staat een jonge onderpastoor, E. H. Joris VANDENBROUCKE. In de studie van het poppenspel zal hij immer een aparte plaats bekleden. In het behoud van het gezonde en zinnige poppenspel zal de naam van Joris VANDENBROUCKE met glans

en luister omstraald blijven. Dat is een volks wonder op zichzelf: dat opstijgen van het spel uit de achterbuurten en uit de koerkes naar mooie, waardevolle zalen. Dat is een sociologische studie als dusdanig. De poppen leven na de teleurgang in de koerkes. En ze leven nog, talrijker dan ooit. De geest en de geestdrift van pastoor VANDENBROUCKE is erbij betrokken. Het feest voor de kinderen duurt voort ook in onze huidige technische wereld met dezelfde waarden als vijftig en meer jaar geleden. In die zin is de figuur van E. H. Joris VANDENBROUCKE én met Gent én met de Bond verstrengeld.

We mogen niet alleen letten op het spelleke, maar tegelijk op de teksten die prettig en zonnig weerklinken: gegevens uit oude legenden en heldendichten, sagen en sprookjes. De poppenspelers geven op hun manier reeds een cursus in literatuurgeschiedenis.

Wij zouden deze weinige woorden willen beschouwen als een vorm van erkentelijkheid. Maar wij hebben pas enkele aandacht besteed aan de stichters en aan de pioniers van het eerste uur waarvan een Goddank nog in ons midden verwijlt. Hoe moeten we het aan boord leggen om een beeld van vijftig jaar wetenschappelijk werk voor te schotelen? Hoe kunnen we de inspanningen vertolken die zonder ophouden en verpozen geleverd zijn om gebruiken en tradities te ontleden en waar het mogelijk bleek, ze zinvol in stand te houden. Hier treedt de figuur van schepen Jozef VERMEULEN naar voren. Met hem verschijnen Jakob van Artevelde en de Vrijdagmarkt in volle glans en glorie. Hij heeft er een studie van ongeveer honderd vijftig bladzijden aan gewijd, met uitzonderlijke illustraties, van de koekeplank tot feestprogramma's. Artevelde is dé reus in de geschiedenis van Gent. En schepen VERMEULEN heeft tijd en gelegenheid gevonden om de reuzen van de provincie en het hele land op te sporen en vast te leggen, in hun oorsprong en ontwikkeling. Hij zetelde in het Internationaal Studiekomitee van Ommegangsureuzen. De reuzen en de Vrijdagmarkt doen ons denken aan de talrijke andere markten, met ambachten en neringen. We trekken langs luisterrijke straten en lanen. Daar weerklinkt her en der een volkslied en wij neuriën en zingen mede. Elke Gentenaar kent er heel wat. Meer dan driehonderd vindt u er met tekst en muziek in *Het Volksleven in het Straatlied*, de studie van Richard VANKENHOVE voor dewelke Paul DE KEYSER het voorwoord schreef. (Gent, 1932, 367 blz.). We trekken met het lied naar zalen en door de straten, met kinderen en stoeten, met feest en opstandigheid, met gejubel vooral!

Een centrum van een stad trekt en treft door gebouwen en monumenten, met wezenlijke en symbolische waarde. Uw stadhuis en politiekommissariaat weerspiegelen het gezag. Kerken bieden een basis en band van geestelijk leven. Banken vertegenwoordigen het gouden kalf en zijn invloed. Markten, winkels en magazijnen dragen en schragen onze dagelijkse behoeften. Maar straten tussen centrum en eindpunt van de agglomeratie lopen als longen alom, sterke longen, nauw hier en daar, maar immer vol bruisend leven. Tussen markten en lanen bevinden zich de steegjes, of beter bevonden ze zich. Elke stad tekent deze achterbuurten met een andere term. In ons tijdschrift en in werkjes daarbuiten vindt u het bestaan en vergaan op deze koerkes geschilderd, de kazernehuisjes met hun kleine deuren en zeldzame toiletten, met hun liederen en speelgoed, met het vroegtijdig opstaan en slapengaan, met de vreugde en ruzie, met de gemeenschappelijke band in leute, nood en dood.

Wij schouwen het leven van een stad niet alleen in zijn ruimte. We kunnen het volgen in het kader van een jaarkrans, maand na maand, week bij week. Zo zien we b.v. de nieuwjaarskaarten van de Gentse dierentuin, en van menige bode. In onze archieven berusten alle mogelijke en wondere aanplakbrieven die het verglijden van het jaar en van de feesten belichten.

Daar bestaat kans een andere maatstaf te kiezen en te denken aan de levenscyclus, van de wieg tot het graf. Dan stelt onze Bond U een rijke keus van doop-

kaarten ter beschikking, van kommuniereprenten; uit de vroegere soldatentijd stammen de brieven van de Zielehonden en hun bedrijf, van de gewetenloze mannen die op bedrieglijke wijze soldaten en matrozen wisten aan te werven.

Op sociaal vlak delen we de groei en de bloei van de gebuurtedekenijen. Daar dringen zo vele takken en vakken naar voren om heel even een beurt te kunnen krijgen: de straatstielen, de tinnenpotgieterij en de likeurstokerij, de liederen van de lotelingen, de priesters, vrome lieden en pallieters die meetrekken met de Sint-processie naar Sint-Lievens-Houtem, de kamers van Rhetorica. Het volksleven bestrijkt een fantastische waaier: van verenigingen alom, van gebouwen langs alle hoeken en kanten, van ambachten, van eten en drinken, van devotie en poëzie, van verhalen van de mammelokker en van legenden, van humor en lach.

"Een ware Gentenaar heeft een almanak met een blaadje wit papier tussen de bladzijden van de kalender in en daarop tekent hij de dagen van plezier en kermis, ook wel de dagen van vrome godsdienstigheid aan". Zo staat het er, zwart op wit, geschreven door een priester, onze eerste priester, onze eerste ondervoorzitter, dus de pure waarheid, met een monkelende lach en een geute leute. Dat lezen we in het boek: *HET GENTSE VOLKLEVEN*.

Het boek verscheen in 1924. De Gentenaars zijn vast en zeker door dik en dun dezelfde gebleven, met de nadruk op de dagen van plezier en kermis en met vlug vergeten van de zorgen.

De Oostvlaamse Volkskundigen zijn niet uitsluitend geleerden en zoekers en vorsers. Wij beleven de schone harmonie, uitzonderlijk bijna, van een grote familie personen die aan de ene zijde het volksleven beschrijven en aan de andere zijde het volkse leven bedrijven.

Het past dat we U biezonder danken om de ontvangst bij dit gouden jubileum. Onze plicht bestaat erin U een relaas te verstrekken van onze werking, maar het relaas is uiterst sober. We zouden zovele punten en verwezenlijkingen moeten behandelen. Alleen een paar punten om U onze manifestaties en prestaties te verklaren.

Hare Majesteit de Koningin bracht op 28 januari 1974 een bezoek aan ons Museum voor Volkskunde. Het spreekt vanzelf, dat een koningin de kans krijgt voortdurend het schoonste en het puikste te zien. Bij ons heeft zij het schoonste beleefd: de gemoedelijkheid en rechtzinnigheid van de personen die haar begroetten en rondleiden, de genegenheid van de kantwerksters, het verrassend vertolken van haar sprookjes door het Gentse Pierke, de ongewone rijkdom van ons museum, maar dan de ontdekking van de dag voor haar: zij is door de aard der zaak menigmaal verplicht voorwerpen en zaken van op afstand te beschouwen; de reuzen waren steeds voor haar een raadsel geweest: hoe waren ze gebouwd, hoe werden ze gedragen? Bij ons kon ze de wondere figuren van dichtbij zien en nazien en ze kon rechtstreeks alle uitleg verkrijgen, én door deskundige vorsers, én door de werken die ze meekreeg.

Ons tijdschrift, Oostvlaamse Zanten, dat ononderbroken sinds vijftig jaar verschijnt, behandelt menig Gents onderwerp. In ons eerste nummer van de jubileum-uitgave verscheen van de hand van Maurits BROECKHOVE, onze toegewijde en uitzonderlijke sekretaris, een machtig artikel: De groentevrouwen richten een smeekbede tot de abt voor Sint-Pieter in verband met het gebouw waar zich thans de Europabank bevindt. Het is een sociale studie, door de verschillende standen die er in optreden en bij betrokken worden en het is een weergave van Gent omstreeks driehonderd jaar geleden.

Ons tijdschrift heeft van zijn ontstaan tot op heden ongeveer achtduizend bladzijden wetenschappelijke tekst geleverd. Eén band van de Winkler Prins Encyclopedie bevat geen duizend bladzijden. Dergelijke acht banden en meer hebben wij geleverd.

Een ruim deel daarvan zijn aan de stad gewijd. Begrijpt u, Dames en Heren van de Stadsmagistraat, hoedanig de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen in uw dienst staat?

Vijftig jaar is een jubileum in het goud. Mogen wij er op het einde de aandacht op vestigen en de nadruk op leggen, dat de volkskundigen onverminderd vol toewijding en geestdrift in uw dienst staan? Het rechtstreeks en grootscheeps bewijs en voorbeeld daarvan vindt U in de Gentse kermisstoot van vorig jaar. Onze beheercommissie van het museum heeft u een voorstel voor de inrichting van een kermisstoot ingediend.

Dames en Heren van de Stadsmagistraat, de volkskunde is een wetenschap, waar én de gemeenschap én de traditie machtig en eendrachtig hand in hand moeten gaan. U staat aan het hoofd van een énige gemeenschap: de Gentenaars, onuitputtelijk in hun werkkraft, voorbeeldig in hun gebondenheid van hoog tot laag. Het volksleven weerkaatst zich in een fantastische spiegel van daden en van talen, in kerken en zalen, in winkels en hotels, in stations, op straten en markten.

Deze ontvangst getuigt hoe U ons waardeert. Het bestuur en onze leden zijn er U zeer erkentelijk voor.

De stad Gent groeit en bloeit. Voor ons is het een geluk in zulke stad ons aan de volkskunde te kunnen wijden.

Wij danken U echt en oprecht.

Medestichter van de Bond, Clemens TREFOIS overhandigde aan de heer Schepen R. VANDEWEGE ter intentie van het Stadsbestuur een map met gekleurde volksprenten uit het Museum voor Volkskunde.

Met een heildronk en de ondertekening van het Gulden Boek van Stad en Bond eindigde de gezellige ontvangst met de opname van een groepsfoto, zie afb. 1.

Afb. 1 — Groepsfoto bij de ontvangst op het Gentse stadhuis

II. AKADEMISCHE ZITTING

Op 11 mei 1975, om 15 uur had in het Museum voor Volkskunde te Gent de Akademische Zitting plaats onder voorzitterschap van mevrouw Rika DE BACKER-VAN OCKEN, Minister van Nederlandse Cultuur.

De Stadsmagistraat was vertegenwoordigd door mevrouw A. TACKAERT-FOKET en mevrouw P. MORTIER-HAESAERT, Schepenen.

Als proloog leverde het Spelleke van de Folklore een poppenspel-vertoning waarbij het Gentse Pierke de bomvolle zaal aanwezigen verwelkomde en op een luimige manier merkwaardige toppunten uit de geschiedenis van de Bond in herinnering bracht.

Onmiddellijk daarop nam voorzitter Renaat VAN DER LINDEN het woord :

Mevrouw de Minister,
Dames en Heren,

Bij het zien van schilderijen en tekeningen van BRUEGEL rijst bij een weetgierige persoon de vraag : heeft die kunstenaar de beelden van zijn tijd getrouw weergegeven? De kledij, het gebak, de drinkebroers en de muziekinstrumenten... klopt dat allemaal juist? In verband met die vraag bestaat een guitig antwoord dat een verzinsel of de waarheid bevat : op een bruiloft verscheen BRUEGEL, puik uitgedost, alleen of met een vriend en bood lustig en rustig een geschenk aan de trouwers. Hij gebaarde, dat hij als verre kozijn of neef bij de familie hoorde. Bruid en bruidegom heetten hem terstond hartelijk welkom en vroegen bij hun dankwoord dat hij op de ontvangst zou willen blijven, want dat hij er wel bekenden zou ontmoeten. Op dusdanige wijze zou BRUEGEL rechtstreeks het volkse leven van hoog tot laag hebben gezien en meegemaakt en zou hij zijn ogen en de mond de kost hebben gegeven.

BRUEGEL heeft uitbundig en geestdriftig het leven van zijn tijd vastgelegd in Spreekwoorden, de Spelen der Kinderen, Het Bruiloftsmaal, de Hooioogst. Hij leeft vrolijk in die beelden. Maar hij leefde intussen in een periode van opstand en oorlog, in het begin van de beroerten (1566) en bij de intocht van Alva in Brussel (1567). Zijn schilderijen beelden ook armoede en ziekte en ondergang uit. Hij is meer dan een grappig man die vrolijke taferelen met talrijke figuurtjes uitbeeldt. Zijn werk weerspiegelt het leven en het bedrijf, het denken en de verbeelding van zijn tijd.

In deze zin zijn de stichters van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen op hun manier op en top leerlingen en volgelingen van BRUEGEL. Zij stelden een driedubbel programma op : met vragenlijsten rechtstreeks en onrechtstreeks het volksleven bestuderen; het materiaal, wetenschappelijk verantwoord, verspreiden in een tijdschrift en een museum voor volkskunde uit de grond stampen.

De drie punten zijn luisterrijk verwezenlijkt. Leden hebben afzonderlijk en in groepsverband allerlei onderwerpen bestudeerd. Ons orgaan telt tot op heden meer dan achtduizend bladzijden. Dit museum is een pracht en een praal, uiterlijk en innerlijk. We mogen fier getuigen, dat wij werkten voor het Bouwkundig Erfgoed vóór er spraak was van dergelijk jaar.

Daar stonden drie punten op het programma. De Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen boekt meer resultaten dan hij eerst had gehoopt en verwacht. Ze betonen eer en hulde aan de voorman van de wetenschappelijke volkskunde in

Vlaanderen : Alfons DE COCK. Er verrijst in 1928 een gedenksteen in Denderleeuw waar hij hoofdonderwijzer was. Ze metselen een steen in het geboortehuis. Ze bezorgen een herdenkingsalbum en dit wordt het startsein van een reeks prachtuitgaven waarvan het meest recente hier ook voor ons ligt : de Vinkensport in Vlaanderen. Naast de studie en de uitgaven en het museum groeit er het bedrijven van het volksleven : het poppenspel en het kantwerk : bedrijven en beschrijven tegelijk. Elke woensdag en zaterdag zitten hier honderden kinderen te jubelen. Elke zondag haast komen tientallen en tientallen dames en juffrouwen deze volkskunst knap beoefenen. Daarnaast organiseert de Bond regelmatig reizen doorheen de provincie en daarbuiten en organiseert de beheercommissie van het museum tentoonstellingen.

Als een prachtig voorbeeld van onze werking kunnen we vandaag, op moederensdag in 1975 wijzen op de studie : ONTSTAAN & VIERING VAN MOEDER- & VADERDAG IN BINNEN- EN BUITENLAND. Ons tijdschrift heeft er in 1959 tweentwintig bladzijden aan gewijd. In 1907 was er reeds spraak van dergelijk feest in de Verenigde Staten van Amerika. Omstreeks 1918 is het ingevoerd in Noorwegen en Zweden. Het zal Mevrouw de Minister bijzonder verheugen te vernemen, dat Anwerpen een voorsprong boekte. Op 15 augustus 1913 stond er de *Dag der Moeder* op het programma, op initiatief van kunstschilder Frans van KUYCK.

Mevrouw, wij beschouwen het als een blijde plicht dat we op deze heuglijke dag U de tekst van het onderzoek als een eerste geschenk samen met deze bloemen kunnen aanbieden.

Een jubileum van een halve eeuw omsluit in eerste instantie eer- en huldebetoen met de klemtoon op de erkentelijkheid voor degenen die zijn voorgegaan, maar tegelijk in tweede instantie, een betuiging van diepe dank voor al degenen die hier aanwezig zijn en/of zich hebben verontschuldigd en die ons door hun regelmatige steun en stut, door bijdragen en aanmoedigingen, door sympathie en medeleven de Bond tot een macht en een kracht hebben gevormd en opgetild; die in een éénklank diepdoorvoelde vriendschap en tegelijk hoogstaande wetenschap uitstralen !

Vriendschap kent geen grenzen, niet in de ruimte, niet in de leeftijd, niet tussen de geslachten. Oost- en West-Vlaanderen zijn immer innig verbonden en verknocht geweest. Vijfentwintig jaar geleden waren de Westvlamingen hier vertegenwoordigd, met de vriend Hervé STALPAERT en mej. Magda CAFMEYER. Deze laatste heeft dan de aanwezigen tijdens het feestmaal op een volks liedje of deklamatiestuk vergast. Thans is Hervé STALPAERT de Hoofdman van de Bond der Westvlaamse Volkskundigen. Hij is lid van de Koninklijke Commissie voor Volkskunde in Brussel. Titels zeggen weinig. Zijn werk spreekt klare taal. Volkskunde is gedurende geruime tijd beschouwd als de studie van het leven van de landman. Wie het volksleven wil kennen, moet het volk in zijn geheel vatten, ook dit van de stad. De eer en de verdienste komt de Hoofdman der Westvlamingen toe, dat hij de eerste in het Nederlands taalgebied dat heeft aangedurfd en met glans en glorie heeft verwezenlijkt.

Niemand mag het me kwalijk nemen, als hier even een intermezzo ingeschakeld wordt. 1970 zal met grote luister in de annalen van de volkskunde worden geboekt, omdat er juist drie boeken een nieuw geluid en het zoveelste bewijs van onze schoonheid en grootheid leveren : samen met de VOLKSKUNDE van BRUGGE straalt er in het goud VOLKSHUISRAAD IN VLAANDEREN van de betreurde vriend Jozef WEYNS. De akademie voor Taal- en Letterkunde heeft vroeger volkskundige werken met goud bekroond. Alle volkskundigen die het werk van Jozef WEYNS ontdekken — en ik hoop stellig dat het door de hele wereld reist — zullen zijn persoon en zijn werk met goud blijven kronen. En daarnaast is er een nieuwe tak in onze uitgaven : een *jaar vol sanctjes* van Fruittiers, de prestatie van prof. dr. K. C. PEETERS en van Jan BAUWENS.

Vijfentwintig jaar geleden waart U hier, goede vriend Hervé. De studie van het

volksleven houdt de vorsers jong. Brugge en Gent liggen dicht bij elkaar, in de harten en de geesten. Gij reist naar vele steden om te zoeken en te vorsen. Maar naar Gent komt u bij voorkeur, omdat de bewoners en volkskundigen er u zo nauw aan het hart liggen. Wij zijn u bij voorbaat zeer dankbaar voor uw vriendengroet.

De Heer H. STALPAERT, hoofdman van de Westvlaamse Volkskundigen, bracht volgende huldegroet opgedragen aan de Gentse bondgenoten :

In zijn "de bello gallico" heeft Julius Caesar het reeds bewezen, "Gallia omnis divisa est in partes tres", zodat we door dit bewijs nog altijd met de problemen kampen van Walen, Brusselaars en Vlamingen. Caesar bevocht ook dappere volksstammen die coalitie noch fusies hebben geduld. Ze hielden op deze wijze de goede geest van de gewestvorming in hun privéklubs in stand. Zo zitten wij thans nog altijd met de gebroken potten van Limburgers, Antwerpenaars, Brabanders en Vlamingen.

De levensgemeenschap van de echte en onvervalste Vlamingen wordt slechts gescheiden door de fiktieve grens van kartografische puntjes en streepjes die loopt van Lapscheure tot Avelgem. Het onderscheid tussen Oost- en Westvlamingen kan ruwweg vastgelegd worden in een dialektatlas waarin Oost vooral door zijn scherpe klanken van de zoetgevooidsheid van het Westen wordt onderkend. In werkelijkheid zingen alle Vlamingen zoals ze gebekt zijn en steeds scherper en luider naar gelang de stijging van de levensstandaard, het nationaal bierverbruik en de winstcijfers van de plaatselijke voetbalploeg.

Feitelijk wordt Oost van overouds gedomnieerd door het Gentse Gravensteen, terwijl West met ontzag opkijkt naar het Brugse Belfort. De Gentenaars zaten in de tijd al als verwoede klerikalen bij Sint-Pieter en Sint-Baafs in hun abdijkerken als de Brugse meiden nog verwoed liepen te vrijen met de Noormannen. Later ontstond er meer egaliteit, als de enen Jakob van Artevelde een marktplein gunden en de anderen naarstig kollekteerden om Breydel en de Coninck aan de Franse en Engelse toeristen te kunnen blootstellen. Het is immers een algemeen Vlaamse eigenschap onze helden open en bloot te huldigen op de plaats waar het moet en het mag.

Gent en Brugge zijn vooral nauw verbonden door het water. Te Brugge is er een welbekende vervuilde Gentse vaart en te Gent stroomt als Brugse vaart een niet minder vervuilde waterstroom de stad binnen. In de loop van de tijden kregen we nog meer gemeen. We werden verenigd door een spoorweg die Gent er aan herinnerde dat alle heil van Brussel komt en Brugge rustig vermaande dat er met Oostende te delen valt als er over zeehavens wordt gepalaberd. Het spoor is in beide steden nog steeds links georiënteerd, eenvoudig omdat het van Engeland komt waar de rijdende linkerzijde ooit werd uitgevonden.

Gent liep immers altijd op Brugge vooruit, zelfs met een krant en praalde tevens sinds het verwerven van de onafhankelijkheid met een universiteit. Men onderwees er wel in het Frans wat maakte dat alle verstandige Vlamingen tweetalig waren en hun Vlaamse geschiedenis in het Frans voorgeschoteld kregen. Na de omwenteling van 1930 is de eerste Vlaamse zon komen schijnen over Vlaamse hoofdsteden en dit levert vooral het bewijs, dat de Vlamingen noch de gijzeling, noch de plastiëkbom hebben uitgevonden tijdens hun vrijheidsstrijd.

Per trein en langs de Vlaamse universiteit van Gent om stapten in de dertiger jaren Westvlamingen en onder hen vooral één Bruggeling het oerwoud van de volkskunde binnen. Gent zat al in eerste versnelling sedert 1926 en beluisterde prof.

Paul DE KEYSER die de volkskunde aan haar universiteit doceerde. Gent juichte in deze tijd de stichting toe van de Bond van de Oostvlaamse Volkskundigen, ook al doopten ze zichzelf alsdan nog folkloristen. Het is slechts in het tijdperk van de televisie, met overdadig vertoon van bierverbruik en breugeliaans gedoe dat de ernstige volkskundigen zich als wederdopers gingen aanstellen.

Maar in deze dertiger jaren verscheen te Gent de Bruggeling Egied Idesbald STRUBBE, die tot het einde van de zestiger jaren regelmatig te Brugge per fiets het station binnenreed, er per trein buitenreed en er per trein na de dagtaak terugkeerde. Men heet deze heerlijke bezigheid navettéren en de professor aan de Gentse universiteit heeft dit sportieve gerij tot aan zijn emeritaat volgehouden. Volgens zijn opvatting kon hij slechts goed studeren en slapen te Brugge, maar het vrije woord van de universiteitsprofessor voerde hij te Gent aan de volgende treinhalte.

Het is te Gent, dat prof. STRUBBE de relaties met de volkskundigen aanknoopte en het is de ploeg van prof. DE KEYSER en haar voorbeeldig werk, dat de Bruggelingen heeft aanzet om in 1937 een Bond van Westvlaamse Volkskundigen te stichten, die ook al Folkloristen werden gedoopt. Bij het Brugse kraambed van een kleine tentoonstelling om de Brugse belangstelling te wekken, assisteerden zowel prof. Paul DE KEYSER als Fernand VAN ES en Lode VERLODT om de boreling een riem onder het hart te helpen steken.

Tijdens de kinderziekten kreeg de Westvlaamse Bond wel slagen onder de gordel te verwerken, maar overleefde. Het is later na heel wat oorlogsmiserie dat Brugge en Gent opnieuw jumeleerden. Brugge had zijn museumkollekties uit de kelders opgediept, gepoetst en tentoongesteld in de oude lokalen. Naar vaste gebruiken van de tijd werden geleerde sprekers uitgewisseld om Gentse en Brugse aspecten van het volkskundig verschijnsel nader te bestuderen in zondaagse en weekdaagse Bondslokalen.

In die tijden groeide de vriendschap tot gezellig buurten tijdens Verbroederingsdagen in ernst en luim. In 1948 togen de Bruggelingen naar Gent, in 1949 kwamen de Gentenaren naar Brugge.

Er volgde geen bezoek aan het Beverhoudsveld maar men toog naar Damme om te verpozen in dit stadje waar de Lieve uitmondt. In 1954 verwelkomden de Gentenaars opnieuw de Westvlamingen en vond men na ernstige besprekingen ontspanning op de oevers van de Leie.

In latere jaren leefden de Bondsbroeders verder in peys en vrede, koesterden hun vrouwen en kinderen met vreugde en genoegen, en wat overbleef aan vrije tijd werd grootmoedig aan de volkskunde besteed. Het feestelijk weg en weer gerij verminderde zonder de vriendschap te verkoelen, en op tijd en stond werden stapels geschriften onder de Bondgenoten gewisseld. Men loofde elkaar met de pen, in woord en wederwoord klopte het hart eendrachtig en de posterijen vaarden er wel bij. Men ging zelfs spellewerken en in de kant kommuniqueerden beide zustersteden.

Vrouwen en andere lieve zaken koesteren behoort bij de Vlaamse volksgebruiken en bij feestelijkheden van alle heiligen het hele jaar rond, al hebben onze volksgenoten Moederkensdag eigenlijk niet uitgevonden. En te Gent koestert men veel meer. Men zant er het jaar door Oostvlaams, hele boekdelen vol. Men hoopt er de stapels geleerde geschriften op en de volkskunde vaart er wel bij.

Gedurende vele jaren jaloezieren de Bruggelingen vooral dat Oostvlaams Gents Museum voor Volkskunde en de rijke kollekties bewaard in het buitengewoon schrijn van de Kinderen Alijns dat geen gasthuis meer is maar een keizerlijk gasthof met wereldfaam en vijf sterren. We hebben gepoogd dit schitterend voorbeeld te Brugge te kopiëren en op kleinere schaal werden er in een langzaam herstellende stadskern de godshuizen van de Schoenmakersrente tot Stedelijk Museum voor Volks-

kunde ingericht. We weten nu waar het schoentje past of nijpt, al is het al te enge onderkomen voorbeschikt om uitgebreid te worden.

Te Gent kent men al lang het knellen en kwellen van te nauwe museum-schoentjes.

Zo zijn vandaag de Westvlamingen met serieus volk te Gent present om met de Oostvlamingen vijftig jaar streven naar volkskundige levensruimte mee te vieren. Om te feesten kruipen de Vlamingen graag bijeen, al moet het op een zolder zijn, en dit vieren blijft een schoon volksgebruik dat vooral de volkskundigen zelf siert.

Stadhuiswoorden hebben we thuis gelaten, de hele grote van Dale zou synoniemen te kort komen om onze Oostvlaamse vrienden hartelijker gelukwensen met de nodige luister en overtuiging aan te bieden. De Westvlamingen hopen vooral aan nog vele vieringen te kunnen deelnemen met een even groot hart als vandaag. De bos bloemen die we vandaag aan Mevrouw VAN DER LINDEN overhandigen, is een symbool van onze deelname in de vreugde en het geluk van iedere Oostvlaamse Bondgenoot.

De tentoonstelling " Vijftig jaar Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen " lichtte Dr. R. HAESERYN toe als volgt :

Bij de viering van een halve eeuw volkskundig leven in onze Bond van Oostvlaamse volkskundigen mocht een jubileumtentoonstelling niet ontbreken. Hoe kon vijftig jaar verenigingsleven worden gevisualiseerd, zodat ook de vele personen die de Bond niet kennen, kunnen worden aangetrokken om de expositie te komen bekijken. In de loop van de vijftig jaargangen van ons tijdschrift en onder de bekroonde werken van het Alfons de Cockfonds zijn geregeld " *volkskundige voorwerpen en dokumenten* " aan bod gekomen die grondig werden bestudeerd en die meestal thans in ons Museum voor Volkskunde worden bewaard, zij het dan vaak noodgedwongen in de reserves. Rekening houdend met de beschikbare ruimte, konden we zowel de tastbare getuigenissen zelf als de daarover in onze Bond ontstane literatuur tentoonstellen. Het aangename, het prettige en het humoristische lieten we daarbij overwegen op het ernstige. Die thema's wil ik u als volgt voorstellen.

We zetten in met het thema *Spel en Ontspanning*, waarover pioniers uit onze vereniging zoals Lodewijk LIEVEVROUW-COOPMAN en Emiel ANDELHOF zo treffend en blijvend hebben geschreven. Beiden handelden onder meer over het dobbelspel, de Gentse " pietjesbak " of " teerlingbak ". We konden daarbij een unieke reeks van 26 kentekens of draagtekens van Gentse teerlingmaatschappijen uit onze collectie penningen ophangen. Het thema *Drinken* sluit daar goed bij aan, ook al hoeft dat niet steeds alcoholisch te zijn : de cichorei verbetert de koffie en de " safarkes " lesten nog beter dan bier de dorst. Dat het onderzoek en de aanwinsten van ons museum niet stilstaan bewijst het feit dat enkele dagen voor de openstelling twee nieuwe safarkes of kogelflesjes in het museum zijn binnengekomen, herkomstig van de firma T. Teirlinck en Kinderen Teirlinck uit Oostakker en St.-Kruis-Winkel. Hun naam is sprekend en ze hebben dan ook op de groene flesjes een teerling of dobbelsteen als handelsmerk laten aanbrengen. Het is een prettige aanvulling van de vitrine over het dobbelspel, wat natuurlijk in de kataloog niet meer kon worden verwerkt.

Echte *volks humor* kunnen we zeker de humoristische doodsbriefen en bidprentjes noemen. Ze worden vooral gebruikt als overgangsrite bij het einde van een schoolperiode, de legerdienst of bij het prijsgeven van de jonggezellenvrijheid. Ook politieke gebeurtenissen worden door middel van rouwende humor op de korrel genomen.

Elke territoriale gemeenschap kende opvallende *volksfiguren*, die de verbeelding van de volksmens stof gaven tot sterke verhalen. De bond bestudeerde en publiceerde over Gentse typen en Wetterse typen. In beide gemeenten waren er zgn. volkse "burgemeesters" naast de officiële burgervader, zoals de Burgemeester van 't Zieklien te Gent en de Burgemeester van Jabbeke te Wetteren, beide typische volkswijken.

Het *Volks- en straatlied* sluit daarbij aan en door vele vrolijke liederen klinkt de ondertoon van opstandigheid of verlangen naar betere tijden van de kleine man. Ondanks lange arbeidstijden en weinig vrije tijd kon de volksmens toch af en toe ontspanning vinden in de jaarlijkse kermissen met het rondgaan van de *reuzen* en steevast met het optreden van een *poppenspeltheater*. Het leven van de reuzen wordt door de Bond steeds bijgehouden in zijn "Internationaal studiec Comité van de Omme-gangsreuzen" en in de regelmatige publikatie "Groei, Snoei en Bloei van de Reuzen in Oost-Vlaanderen". Reuzenoptochten behoren nog tot de actuele volksgebruiken, net als het poppenspel te Gent met het zo geliefde Pierke, de volksjongen in Pierrot-kleding, die schalks zijn kritiek op de meesters uitbrengt. Zopas hebben we de eigen marionettengroep van het museum aan het werk gezien. In de tentoonstelling mochten de Gentse marionetten niet ontbreken, temeer daar reeds in 1933 onze Bond "De Magie van het Poppenspel" publiceerde.

Een museum voor volkskunde moet een levend museum zijn vol activiteit. Naast de poppenspelvertoningen neemt die activiteit ook de vorm aan van het beoefenen van een oude volkstechniek, het *kantwerk*. De Bond heeft met zijn kantwerksters-klub Sint-Kathelijne bijgedragen tot de faam van ons museum als levend museum. Een jubileumtentoonstelling mag die activiteit niet onvermeld laten. Herleving van oude volkskunst brengt ons bij het thema *volkskunst en volkstechniek*. Daaronder tonen we tekeningen van het oude ambacht van de strodekker, van landbouw-gereedschap en van koekprenten. Bij de tekeningen konden we ook de originele koekprenten van aardewerk tonen en bij twee ervan ook een moderne foto. Aldus demonstrenen we de behandelingsmethoden van volkskundige realia. Interessant zijn ook de tekeningen van de patacons of schildekens, versiering van nieuwjaarskoeken, met daarbij een keur uit onze verzamelingen.

Een ernstiger noot is het thema *Doods- en Begrafenisgebruiken*, waarover wijlen Jules PIETERS in onze uitgaven zo voorbeeldig heeft gepubliceerd. Ik wijs in die afdeling op de reeks foto's van voertuigen die bij de begrafenis werden gebruikt, ingedeeld in vijf klassen voor volwassenen en voor kinderen. Daarop ziet u ook de voorgechreven ceremoniekleding van de begrafenis helpers.

De vrome mens doet nog steeds een beroep op de *heiligen* om zich beter te beschermen tegen onheil en tegenspoed. Speciaal in reliëf brachten we de heiligen Donatus, Kristoffel, Gertrudis, Cornelius en zeker in deze meimaand de Heilige Maria, de Moeder Gods.

Een laatste luik van onze tentoonstelling tracht een beeld te schetsen van de geschiedenis van de Bond met aandacht voor Prof. Dr. Paul DE KEYSER, de eerste voorzitter van de Bond, Alfons DE COCK, de grondlegger van de volkskunde als wetenschap in Vlaanderen, voor de schitterende folkloretentoonstellingen te Gent van 1926 tot 1933, voor de bondsreizen van 1931 tot 1974 en met als orgelpunt de stoere reeks publikaties van de bond.

Tot slot van deze voorstelling van de tentoonstelling breng ik hulde aan de werkgroep die mij geholpen heeft bij de inrichting van de expositie en bij de samenstelling van de gedrukte catalogus. Samen met hen dank ik van harte al onze suppoosten, die ook dit keer met enthousiasme aan de totstandkoming van deze jubileumdag hebben meegewerkt.

Voorzitter Renaat VAN DER LINDEN sprak daarop als volgt :

Mevrouw de Minister,

Dames en Heren,

In het kader van een jubileumviering loont het de moeite twee vragen in één te stellen : Wat zit er achter? Wie zit er in? Het antwoord wordt vrij ingewikkeld : daar zit achter : veel studie, veel papier en schitterende resultaten. Maar dan volgt de vraag : wie zit erin? Dan kent het antwoord geen zijwegen. Het betreft gewoon een éénrichtingsverkeer. Alle personen die bij en rond de Bond betrokken zijn, dienen als de puurste idealisten bestempeld, met een zeer groot hart, een bestendige opofferingsgeest, een schoonmenselijke vriendschapsband en een onverpoosd streven in dienst van de wetenschap en van de gemeenschap. Dat beduidt in een veel te korte zin : vijftig jaar werking van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen.

We zijn nog niet klaar met onze vragen en zeker niet met onze antwoorden. Bij iedere vorsende geest en bij elke daadvaardige persoon rijst op het ogenblik van het feest de vraag : wat staat er op het programma voor morgen?

In 1926 gebruikte Pol DE MONT als motto voor zijn feestrede : *Braakliggende Studievelden*. Hij had in 1888 samen met August GITTEE het tijdschrift *Volkskunde* gesticht en stelde het op prijs bij de geboorte van onze Bond aanwezig te zijn en richtlijnen te verstrekken. Drie studievelden dienden dringend ontgonnen te worden : de huizen- en hoevebouw doorheen heel Vlaanderen, daarnaast de volksdansen, als derde punt de volksbeeldhouwerij : het volkse beeld dat zich openbaart in de kruis-lieveheerbeelden langs de wegen, beelden van heiligen in kapellen en nissen, in kerken en op kerkhoven, als offergaven op bedevaartplaatsen. We dienen eerlijk te zijn : punt drie is nooit schitterend aan zijn trekken gekomen, jammer genoeg. Maar punt één heeft des te meer bijval en luister geogst.

Thans zijn we heel even verplicht aan een gewetensonderzoek te denken en uit te zien of er thans nog *Braakliggende Studievelden* voorhanden zijn.

Het blijft een kiese aangelegenheid. In de seminaries voor volkskunde aan de universiteiten te Gent en te Leuven liggen nog heel wat proefschriften met volkskundig onderwerp die het licht niet zagen. In de schatkamers van de Koninklijke Kommissie voor Volkskunde berusten nog talrijke antwoorden die binnengekomen zijn op vragenlijsten.

Dienen de volkskundigen al het materiaal te verwerken, dat er reeds ter beschikking is of dienen ze onbetreden paden op te speuren? De vraag blijft kies, maar naar mijn mening bestaat onze plicht erin terreinen te verkennen, waar we weinig of onvoldoende over weten.

Hier volgen enkele voorbeelden :

- de herbergen en winkels, van binnen en van buiten, als een element van een wijk en een binding van personen en groepen; verkoop- of veilingzaal.
- enkele ambachten met hun terminologie en hun werktuigen. Een parel van een voorbeeld levert ons medelid Antoon JANSSENS uit Nevele. Een spekkenbakker stopt op het dorp en biedt zijn volledig materiaal aan het museum Rietgaverstede. Eerst legt Antoon JANSSENS het hele verloop van de werking vast op film en neemt het levensverhaal en de terminologie van de bakker op band! Over hoeveel dergelijke documenten beschikken we?
- in Gontrode heeft een molenmaker Alex MEERLEER persoonlijk een molen op schaal opgetrokken, met alle onderdelen in de juiste verhouding. Loont het niet de moeite daar het geheel en de delen te filmen en tegelijk de terminologie op te tekenen?

- inzake de binnenvaart staan we nergens.(*)
- volksdrachten, uniformen, voeding en drank blijven zwakke broertjes in onze diensten voor opzoekingen. En kermissen met hun vuurwerk?
- inzake omgangsvormen sturen we elkaar regelmatig "wensen" toe, bij allerlei gelegenheden, op nieuwjaar, bij de geboorte van een kind, bij een huwelijk en jubilea. Wat is daarvan bekend?
- sport en sportfiguren.
- de gebedenboeken van grootmoeder?
- volkse muziekinstrumenten: een orgel, het instrument en de muziek.
- dan blijft er de olijke en vrolijke kant van ons bestaan, de humor, de kunst om te lachen zonder te kwetsen, samen met de roep en het getoeter van onze ijskreeventer.
- tot slot rest er nog de aktualiteit: de auto, de volkse wagen met talrijke aanrakingspunten als er zijn: de naamgeving: kever, berggeit en eenden, grote en kleine, de mascottefiguren, de versieringen van binnen en buiten, de wimpels en de foto's, de wijdingen, de sportkentekens, anekdoten, schimpverhalen, enz.
Daar blijft nog immer werk op de winkel.

Vijftientig jaar geleden was het bestuur overtuigd dat het jong was. Wij hebben de plicht ons elke dag nog jonger te voelen. Dan kunnen we steeds beter presenteren.

Prof. Dr. J. VAN HAVER, voorzitter van de Koninklijke Commissie voor Volkskunde, hield daarna de feestrede, een hulde-adres aan de Oostvlaamse volkskundigen:

Wie het leven van tijdschriften en verenigingen volgt, weet dat er heelwat vroegtijdig sneuvelen; het zijn alleen de sterke die goud in hun embleem kunnen opnemen.

Er zal in dit publiek wel niemand zijn die eraan twijfelt dat dit gouden jubileum van de Bond gevierd dient te worden. Vandaag heeft men een zg. feestredenaar uitgenodigd om in uw aller naam uiting te geven aan de vreugde die u bij dit jubileum bezielt. Ik doe dat volmondig, mede in naam van de K.B.K.V., omdat wij zo hoog op prijs stellen wat de Bond in zijn vijftigjarig bestaan heeft verwezenlijkt ter bevordering van de volkskunde in Vlaanderen.

Dat deze vergadering kan plaats hebben onder het voorzitterschap van de Minister van Nederlandse Cultuur is een bijkomende reden tot vreugde en de K.B.K.V. sluit zich aan bij de Oostvlaamse volkskundigen om te danken voor dit blijk van waardering voor hen die de studie van het volksleven tot hun werkterrein hebben gemaakt.

Men kan de wetenschap die ons dierbaar is, op verscheidene manieren liefhebben. Met Beatrijs van Nazareth, in Brabant, zou ik kunnen zeggen: er zijn zeven manieren van minnen, gaande van diegenen die als toeschouwer waarde hechten aan de uitingen van het traditionele volksleven, over de okkasionele noteerder naar de zanter, over de systematische verzamelaar naar diegenen die op diverse manieren het volksleven aan onderzoek onderwerpen.

Want dat is het merkwaardige in de volkskunde dat er een wisselwerking kan bestaan tussen de basis en de top, tussen de eenvoudige supporter en de wetenschapper.

(*) Deze vraag voor het leven van de "binnenschippers" werd geformuleerd vóór de politieke verwickelingen sinds enkele weken!

Die wisselwerking wordt bijzonder duidelijk geïllustreerd door de Bond van Oostvlaamse Volkskundigen in het voorbeeldig samenspel van bond, tijdschrift en museum.

Bond, tijdschrift en museum zijn immers niet leefbaar als ze niet voortdurend geruggesteund worden door een brede kring van belangstellenden, van mensen die niet alleen oog hebben voor de grote cultuurwaarden, maar evenzeer voor de spontane, ongekunstelde, traditiegebonden vormen waarin de volkscultuur zich uit.

Het huis van de Bond is het museum. Een museum is in eerste instantie een wetenschappelijke instelling tot conservering en bestudering van volksgoed van vroeger. Wie evenwel de lijst van de aanwinsten hier bekijkt, beseft hoezeer dit museum in de gunst van het Gentse publiek staat. Dat zal wel zijn oorzaak vinden in het feit dat dit museum een openmuseum is, dat midden in het volksleven staat en waarin ook de toegepaste volkskunde als een zinvolle vorm van volksontwikkeling wordt beoefend.

Het tijdschrift is de weerspiegeling, de termometer van het leven binnenin: het staat evengoed open voor de losse notitie van een aandachtige toeschouwer als voor de syntetische studie van de kamergeleerde; het spoort aan tot meebeleven en optekenen, het prikkelt tot meewerken en geeft aan zijn medewerkers de noodzakelijke leiding en vorming.

Zo wordt door die veelvoudige werkzaamheid de traditie in Oost-Vlaanderen gevrijwaard en versterkt. De provincie die het eerste volkskundig tijdschrift *Wodana* tot stand zag komen, een provincie die Isidoor TEIRLINCK en Amaat JOOS en bovenal Alfons DE COCK heeft voortgebracht, was het aan zichzelf verplicht de lijn tot nu toe door te trekken. De omstandigheid dat Gent tegelijk een rijksuniversiteit herbergt, waarin overigens door Prof. Paul DE KEYSER de eerste leerstoel voor volkskunde werd opgericht, is zeker een grote spoorslag geweest om naar een niveau te streven, dat zonder die universitaire binding veel moeilijker bereikbaar is.

U ziet, redenen te over tot vreugde.

Maar in elke viering zit tegelijkertijd een ogenblik bezinning. Ik hoef hier voor u natuurlijk geen apologie van de volkskunde te houden. De volkskunde heeft gedurende een eeuw haar onmisbaarheid bewezen, omdat geen van de andere humane wetenschappen systematische belangstelling betoonde voor de diverse facetten van het volksleven en het volksbezit. Als we ons maar even zouden voorstellen dat de volkskunde er niet gekomen was, dan beseffen we hoe oppervlakkig onze kennis zou zijn van het cultuurpatroon van het volk, gezien als kollektiviteit en hoe het inzicht in onze volkspersoonlijkheid opgebouwd zou moeten worden uit louter okkasionele mededelingen.

Ik wil hiermee zeker niet in de eerste plaats het nut van de volkskunde bewijzen. Immers, elk onderzoek van menswetenschappelijke aard dient zin te hebben louter terwille van zichzelf en we zouden bijzonder eng worden als we van de menswetenschappelijke dezelfde maatschappelijke relevantie zouden eisen als van bepaalde zg. exakte wetenschappen. Ik wil alleen de onvervangbare plaats van de volkskunde binnen het geheel van die menswetenschappen beklemtonen, vooral nu ze op haar eigen terrein wel eens concurrentie krijgt van andere wetenschappen als b.v. de kulturele antropologie.

Precies daarom en tegelijk omdat het tot het wezen van de wetenschap behoort zich voortdurend te bezinnen op het waarom van haar onderzoek, durf ik vandaag de vraag te stellen of we tot nog toe niet iets te veel aandacht hebben geschonken aan wat ik zou noemen een filologisch-historische benadering van het volksleven, een benadering waarbij we elke mededeling daarover ervaren als een

vondst, als een historisch dokument en het verzamelen van zoveel mogelijk documenten als een opdracht.

Nu is registrering van materiaal erg belangrijk, meer bepaald als het met zekerheid gelokaliseerde en gedateerde gegevens betreft; en een verzameling documenten kan enorme waarde bezitten en op zichzelf een wetenschappelijke prestatie zijn, zeker als ze tematisch en ruimtelijk is afgebakend.

Maar eigenlijke Forschung is meer, echte wetenschap gaat verder. Ze gebruikt dat materiaal als uitgangspunt. Ze bepaalt herkomst en functie. Ze vergelijkt. Ze zoekt ontbrekende schakels. Ze ontrafelt thema's. Ze streeft naar ontdekking en syntese. Vooral nu we in de volkskunde dank zij de Jaarboeken van de kommissie en meer in het bijzonder dank zij de nu reeds twintigdelige volkskundige bibliografie o.l.v. Prof. K.C. PEETERS over een aan volledigheid grenzend bibliografisch apparaat beschikken, waarop zeer weinig wetenschappen kunnen bogen, wou ik er vandaag voor pleiten dat diegenen die hetzij door een academische vorming hetzij door gegeden zelfstudie in staat zijn het materiaal te overzien, zich zouden toeleggen op het echte onderzoek, dat ze meer dan in het verleden te gelde zouden maken de enorme voorraden die in onze volkskundige schuren zijn opgestapeld.

De beloning van elk volkskundig onderzoek is een driedubbele vreugde :

- 1) te weten dat we werken met gegevens van ons eigen volk. De volkskundige heeft het voorrecht, meer dan welke andere wetenschapper ook, te werken te midden van de dingen die ook in hem zelf resoneren;
- 2) de overtuiging dat door elk onderdeel van het onderzoek de eigen aard van ons volk duidelijker staat getekend;
- 3) het inzicht dat vele gegevens een onvermoede Europese gerichtheid vertonen.

Voor de eenvoudigste formule tegen de hik of voor een voor sprookjestema of de versie van een volkslied vinden we in de ons omringende landen merkwaaardige parallellen, die bewijzen dat ook de onderstroom, de volkskultuur, Europees erfgoed is.

Van het gebouw waaraan we werken zijn de contouren reeds duidelijk zichtbaar. Ik denk hier met dankbaarheid aan de vele vaak naamloze sjouwers van de bouwstenen, aan de eerste bouwmeesters en ambachtlieden. En het past dat ik vandaag voor u de herinnering oproep, inzonderheid van die leden van de kommissie die ook in uw organisatie een rol hebben gespeeld : de beminnelijke en toch doordrijvende Prof. Dr. Paul DE KEYSER, uw-oudvoorzitter Fernand VAN ES, Richard VANKENHOVE, Jules PIETERS, en — ik vermeld hem als geboren Oostvlaming — Maurits DE MEYER, en Clemens TREFOIS, hier als de nestor aanwezig.

Evenzeer past het dat ik hulde breng aan de mensen van nu. De leden en het bestuur van de Bond, waarvan ik er enkelen noem in wie ik al de anderen overigens betrek : de heer Maurits BROECKHOVE, kollega René HAESERYN, de heer Marcel DAEM, de heer Gustaaf WEZE. Ik noem het laatst met opzet Renaat VAN DER LINDEN.

Iedereen die u kent — en het is haast onvermijdelijk dat men u ergens leert kennen — weet hoe nauw de Bond u aan het hart ligt. Het is onrechtvaardig een voorzitter alle lof toe te kennen voor een goed funktionerende vereniging; als een voorzitter niet kan steunen op een ploeg hard werkende medestanders, is zijn gezwog ijdel; maar het is zijn taak die ploeg voortdurend te bezielen, ze in vriendschap aan elkaar te binden, vooraan te marcheren; en dat doet u allemaal. Een provincie is overigens veel te klein voor uw entousiasme : u kent als geen andere het huidige volksleven van Maaseik tot De Panne en er is geen pen in Vlaanderen die zo snel kan schrijven als die van u. U zult vandaag tientallen mensen danken. Laat ik op mijn beurt eenvoudig zeggen : proficiat met uw jubileum en dank u, Renaat, en dank u, mevrouw VAN DER LINDEN, want hij kon het allemaal niet gedaan krijgen als hij geen Nele had.

De voorzitter leidde als volgt de Minister van Nederlandse Kultuur in :

Mevrouw de Minister,

Het is voor ons een uitzonderlijke eer U in ons midden te mogen zien, omdat juist heden hier de keur van ons land vertegenwoordigd is : de Universiteit van Gent en Leuven, de Koninklijke Kommissie voor Volkskunde uit Brussel, het Instituut voor Volkskunde uit Antwerpen.

De Volkskundigen hebben een zware taak. Onze feestredenaar heeft hun opdracht schitterend omljnd. Maar het vervult ons met grote vreugde, dat U hier wilt aanwezig zijn om vast te stellen, hoe wetenschap niet uitsluitend betekent : " descriptief — beschrijvend ", maar bedrijvend en bekljvend, om het in een eigentijds woord voor te schotelen : kreatief.

Mevrouw de Minister,

Als tweede geschenk overhandig ik U de belangrijkste uitgaven van de Bond en mag ik U het woord verlenen.

Mevrouw R. DE BACKER-VAN OCKEN sprak als volgt :

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren,

" Volkskunde is ", volgens Jan DE VRIES, " gelijk de naam het ondubbelzinnig aanduidt, de kennis van het volk "(22). De volkskultuur en de volkskunde behoren dan ook ontegensprekelijk tot het domein van mijn departement, waar op dit vlak de " Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde " fungeert als een gezaghebbend organisme. Het is voor mij dan ook een genoegen vast te stellen, dat bepaalde Gentenaars een belangrijke rol vertolkten in de geschiedenis van deze kommissie. Ik vernoem Prof. Paul DE KEYSER en Richard VANKENHOVE, die oorspronkelijk deel uitmaakten van de " Kommissie van het Oude Volkslied " en nadien, samen met Fernand VAN ES, van de " Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde ".

Reeds vijftig jaar geleden hebben dit triumviraat en anderen de waarde van de volkskunde beklemtoond. Ze hebben beseft dat het niet alleen volstond het leven van man en vrouw in hun ontspanning en inspanning op te merken, maar ze wilden dit tevens vastleggen in woord en beeld, wilden het zien per gewest en bevolkingsgroep, en daarenboven vergelijken met gebruiken en gewoonten uit andere regionen. Ze waren ervan overtuigd dat de volkskunde een eigen taak heeft te vervullen en dat daarbij een eigen methode van opzoekingen dient aangewend.

Het gaat hier niet louter om feiten te brengen in verband van oorzaak en gevolg. Het gaat hier ook niet om een situatie van volksgroepen en data, om documenten en archieven. Steeds staat immers de mens op de voorgrond, de mens in zijn alledaagse werkelijkheid, de mens als individu en in kollektief verband.

Twee machtige peilers schragen de studie van de volkskunde : de band van de gemeenschap en de band van de traditie.

Voor zijn studiewerk moet de vorser echter over degelijke bronnen kunnen beschikken. De stichters van de " Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen " hebben deze behoefte onmiddellijk sterk gevoeld en reeds twee maand na hun ontstaan verscheen het eerste nummer van hun tijdschrift " Oostvlaamse Zanten ". In de eerste nummers komen al vragenlijsten voor, omdat deze pioniers van het eerste

(22) Jan de Vries, *De wetenschap der volkskunde*. Hoekstenen onzer volkskultuur. Eerste reeks : *Volkskunde*. Deel I. Amsterdam, 1941, 5.

uur de kunst verstonden om weetgierigen op het vlak van de volkskunde aan het werk te zetten. Op deze vragenlijsten liepen immers heel wat antwoorden binnen.

Onder impuls van de toenmalige Volkenbond ontstond het eerste internationaal kongres voor volkskunde in 1928 te Praag. Elk land streefde ernaar op dit kongres zijn meest typische volkskunstuitingen aan de orde te stellen. Voor ons land waren er vier :

- houten spekulaas- en koekvormen,
- glaswerk uit de Borinage,
- reuzen uit de Brusselse ommegang,
- en vooral de bakaarden schildekes.

Twee personen uit uw Bond maakten zich hier verdienstelijk. Frans VAN BOST bestudeerde de gebakvormen en Jules PIETERS behandelde de patacons of de schildekes van de nieuwjaarskoeken. Deze schildekes dienden immers tot versiering van deze nieuwjaarskoeken.

Jozef VERMEULEN legde daarenboven in de bibliotheek een archief van de reuzen in Vlaanderen aan. Het is immers opvallend hoe er in Oost- en West-Vlaanderen zoveel reuzen geboren worden, uitgaan, trouwen en zelfs kinderen krijgen. Het is dan ook niet te verwonderen dat uw tijdschrift "Oostvlaamse Zanten" het orgaan werd van het Internationaal Studiekomitee voor Ommegangsreuzen.

Naast "Oostvlaamse Zanten" met zijn vele belangrijke artikels en illustraties werd er tevens van stapel gelopen met een museum dat de volkskunde uit de Vlaamse gewesten aantoot en visualiseert.

Deze zaal, in feite een gewone vergaderzaal, wordt echter tweemaal per week omgevormd tot een "jeugdzaal" waar kinderen komen kijken naar hun geliefd poppenspel. Dit museum is dan ook geen loutere bewaarplaats, geen louter konservatiemedium, maar wel een verzamelplaats van vorsers, die zoeken en publiceren, en daarenboven een aktieplaats van kreatief spel, waar aan de aflossing van de genetie gewerkt wordt.

Bijna heel het jaar door worden eretekens uitgereikt. Uitzonderlijk wordt echter een vorsner vereremerkt, die zich gedurende vijftig jaar ten dienste stelde van de volks-gemeenschap en de wetenschap. We noemen Clemens TREFOIS. Hij was aanwezig bij het voorontwerp en bij de stichting van de Bond. Vrij vlug is hij op de voorgrond getreden via zijn publikaties i.v.m. de landelijke architectuur. Hij publiceerde hierover in eigen en buitenlandse tijdschriften, in encyclopedieën en in de handelingen van filologenkongressen, meer dan honderd en tien bijdragen. Daarenboven verzorgde hij de tekeningen voor kunstaffiches en diploma's, trad op als sekretaris van internationale en landelijke kongressen, werd hij tweemaal bekroond door de provincie Oost-Vlaanderen en organiseerde hij talrijke reizen voor de "Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen" in binnen- en buitenland.

Een sekretaris van een ongewoon aktieve groepering is een persoon die driehonderdvijfenzestig dagen per jaar een dualist is én in zijn gezin, én in het raam van zijn Bondsaktiviteiten. Inderdaad sinds meer dan eenentwintig jaar stelt hij zich geestdriftig en onbaatzuchtig ten dienste van de volkskunde. Ontzaglijk wat organisatorisch en wetenschappelijk werk die man verzet heeft op een kwart eeuw. Daarenboven publiceert hij met vaste regelmaat in "Oostvlaamse Zanten" en is hij de enige, die tweemaal bekroond werd in de eigen reeks van het Alfons de Cockfonds. Ook zijn verdiensten kunnen we niet volwaardig onderstrepen.

De HH. Clement TREFOIS en Maurits BROECKHOVE werden respectievelijk tot Officier in de Kroonorde en Ridder in de Kroonorde benoemd.

Afb. 2 — Minister R. DE BACKER-VAN OCKEN in 't midden in gezelschap van l.n.r., zittend : Mevr. P. MORTIER-HAESAERT, R. VAN DER LINDEN, Prof. Dr. J. VAN HAVER en Mevr. A. TACKAERT-FOKET; rechtstaande : Dr. R. HAESERYN, M. BROECKHOVE, Cl. TREFOIS en H. STALPAERT.

Na overhandiging aan het Bestuur van de Bond vanwege het Ministerie van Middenstand van een medaille, vanwege het Ministerie van Sociale Voorzorg van een tinnen schaal en vanwege ere-voorzitter Edm. BOONEN van twee fijne sierstukken in Brussels porselein, verklaarde de Minister de Jubileumtentoonstelling "Volkskundige voorwerpen en dokumenten — Een halve eeuw Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen"(23) voor geopend.

De plechtige zitting eindigde na ondertekening van het Gulden Boek met de rondgang in de tentoonstellingszaal en een gezellige receptie.

(23) Zie OVZ L (1975), nr. 3, 81-140.

III. ONTVANGST OP HET PROVINCIAAL GOVERNEMENT

Op 7 juni 1975, om 10 uur, had de ontvangst plaats op het Provinciaal Gouvernement te Gent.

Bij het betreden van de zaal kregen de aanwezigen een Klassifikatieplan Edw. HOFFMANN-KRAYER (Bazel, 1864-1937) dat de volkskunde in 22 hoofdstukken rangschikt om schematische indeling en opsporingen zo gunstig mogelijk te laten verlopen.

De toespraak werd gehouden door de heer P. BEYER, Provinciaal Griffier.

Mijnheer de Voorzitter,
Geachte bestuursleden en leden,
Beste genodigden,

Het is niet zonder fierheid, ja zelfs met een onverholen sympathie, dat het Provinciebestuur de zeer actieve Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen ontvangt ter gelegenheid van zijn gouden jubileum.

Inderdaad, slechts weinige Oostvlaamse verenigingen kunnen reeds bogen op een intense en onafgebroken werking op cultureel vlak gedurende een halve eeuw. De Provincie beschouwt het dan ook als haar plicht een meer dan verdiende hulde te brengen aan de voorbeeldige werking van de Koninklijke Bond ten bate van de volkskunde in Oost-Vlaanderen.

De heer gouverneur Roger De Kinder, weerhouden in het buitenland, stelde het daarom bijzonder op prijs dat ik zijn welgemeende gelukwensen zou overmaken aan de jubilaris.

Op mijn beurt wil ik, in mijn persoonlijke naam en tevens namens de Bestendige Deputatie, de Bond der Oostvlaamse volkskundigen van harte feliciteren voor zijn vijftigjarige inzet op het gebied van de volkskunde. Ik ben er vast van overtuigd dat voor de Koninklijke Bond nog een mooie en vruchtbare toekomst weggelegd is: de intense bedrijvigheid in het verleden en het dynamisme van de huidige hechte bestuursploeg vormen er de vaste peilers van.

Geachte Genodigden,

Toen ik daar zo even opmerkte dat de Bond der Oostvlaamse volkskundigen één van de weinige — en wellicht één van de meest typische — Oostvlaamse verenigingen is met dergelijke prestaties op cultureel vlak, dan hoeft ons dit in feite niet zo zeer te verwonderen. Oost-Vlaanderen heeft namelijk op het gebied van de volkskunde steeds een vooraanstaande rol gespeeld.

Ik wil hierbij verwijzen naar de eminente volkskundige Alfons de Cock, geboren in Herdersem die als de grondlegger van de volkskunde als wetenschap in Vlaanderen mag beschouwd worden.

Het zeer belangrijk aandeel van de Oostvlamingen in de volkskunde moge wellicht het best blijken uit de schitterende publikatie van het naslagwerk "Vlaanderen door de eeuwen heen", dat in 1912 uitgegeven werd en nadien nog tweemaal heruitgegeven, respectievelijk in 1932 en 1951.

In dit belangrijk oeuvre, dat alle facetten van de beschavingsgeschiedenis van Vlaanderen bestrijkt, wordt in iedere uitgave het hoofdstuk over "De Volkskunde" behandeld door een Oostvlaming. In 1912 door de reeds genoemde Alfons de Cock,

in 1932 door de Elverselenaar Maurits de Meyer en tenslotte in 1951 door de Gentenaar prof. dr. Paul de Keyser, die de meesten onder U gekend en gewaardeerd hebben en die naar mijn mening een leemte nagelaten heeft in het Gentse stadsleven.

Het is juist de uitstekende verdienste geweest van de Oostvlaamse Volkskundigen om deze volkskundige wetenschap te hebben gepopulariseerd tot een ruimer publiek, zich hierbij uiteraard ook sterk inspirerend door de diverse levende uitingen van het volksleven.

De diverse publikaties en in het bijzonder het tijdschrift "Oostvlaamse Zanten" dat een kostbare schat aan volkskundige gegevens bevat, samen met de talrijke voordrachten vormen daar het concrete bewijs van.

Het Museum voor Volkskunde mag evenwel als de meest in het oog springende activiteit van de Bond beschouwd worden. Als geboren Gentenaar ben ik genoegzaam vertrouwd met het museum. Gedurende dertig jaar — naar ik meen van 1932 tot 1962 — was het museum eerst gehuisvest in de kerk van het pand van de Geschoeide Karmelieten. In 1962 vond het museum een passend kader in het schitterend gerestaureerde aloude Alijnshospitaal gelegen aan de Kraanlei. Talloze malen ben ik binnen gelopen in het museum om mij even te verpozen temidden van die talrijke tastbare overblijfselen van ons zo rijke Vlaamse volksleven. Ook menige Gentenaar — ik denk daarbij o.m. aan de Gentse Feesten in het Museum — is van nabij ermee vertrouwd. Door een volgehouden propaganda konden tevens talrijke bezoekers uit het binnen- en buitenland aangetrokken worden. Aldus vormt het Museum voor Volkskunde een levende attractiepool: een bevrijdende oase te midden van de steenwoestenis van onze moderne steden. In het Europees Jaar van het Bouwkundig Erfgoed wilde ik niet nalaten toch ook even op dit facet de aandacht te vestigen.

Gekonfronteerd met dergelijke intense en gevarieerde werking heeft het Provinciebestuur dan ook niet nagelaten zowel de Bond van de Oostvlaamse Volkskundigen als het Museum voor Volkskunde ruim te subsidiëren.

Afb. 3 — De heer P. BEYER, Provinciaal Griffier, aan het woord

Door het uitschrijven van een jaarlijkse prijs moedigt de Provincie verder de studie van de volkskunde aan. Het doet mij dan ook een groot genoegen dat de heer Renaat van der Linden, voorzitter van de Bond, deze prijs in 1963 in de wacht wist te slepen met zijn studie over het "Bolspel in Vlaanderen"; sedertdien mogen wij hem trouwens rekenen onder één van de meest gewaardeerde juryleden van de prijs voor volkskunde.

Mijnheer van der Linden, ontelbare keren hebt U reeds het woord gevoerd als voordrachthouder of bij gelegenheid van de opening van één of andere tentoonstelling of bij de inhuldiging van iets merkwaardigs op volkskundig gebied. Telkens wist U de mensen te boeien met uw uitgebreide kennis, met uw volkskundige anekdotes en niet het minst door uw sympatische persoonlijkheid.

Als voorzitter van de jubilerende vereniging verlenen wij U dan ook graag het woord, nieuwsgierig uitkijkend naar uw uiteenzetting.

Voorzitter R. VAN DER LINDEN sprak de vergadering toe als volgt:

Mijnheer de Provinciale Griffier,
Dames en Heren,

Een gouden jubileum spant als een veelkleurige boog van het begin tot het einde. Er bestaat kans in de glans van een halve eeuw een lijn van geleidelijkheid op te sporen of aanknopingspunten uit het begin en uit de huidige fase te laten uitdeinen.

Een lijn van geleidelijkheid ontdekt u vooral in een kader waar een vaste planning en een systematische opbouw vooropgesteld staan. Voor de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen treden deze twee feitelijkheden moeilijk voor- aan, daar het een vereniging zonder winst oogmerk betreft, waar de prestaties onbaatzuchtig geschieden en op privaat initiatief steunen.

We vieren heden voor de derde keer, eerst op het stadhuis op vijf april. Dan in de eigen zetel, in het museum voor volkskunde op elf mei, met drie merktekens: nationaal door de hulde van mevrouw Rika DE BACKER-VAN OCKEN, minister van Nederlandse cultuur en de rede van professor dr. J. VAN HAVER, voorzitter van de koninklijke commissie voor volkskunde, en met de interprovinciale binding, de broedergroet van Hervé STALPAERT, hoofdman van de bond der Westvlaamse volkskundigen.

Tussen elf mei en heden, zeven juni, zijn we driemaal naar de provincie getrokken, tweemaal om Alfons DE COCK te huldigen, op 1 juni te Herdersem door de inhuldiging van een wandelweg in aanwezigheid van zijn 94-jarige dochter en gisterenavond te Denderleeuw door de openstelling van een expositie aan hem gewijd. Tussenin hebben we te Dendermonde de triomf van het volksleven beleefd in de grootscheepse rondgang van het Ros Beiaard. Daar hebben we vastgesteld hoe meer dan honderdduizend toeschouwers in geestdrift en in éénklank leven met de personen in de stoet, met maagden en mannen, met ruiters en dragers van reuzen, want de toejuichingen en het handgeklap klonken regelmatig door de lucht. Het volk is dankbaar, wanneer u het iets degelijks biedt.

Op de duur van een maand vertoefden we driemaal in de provincie, in ons uitgestrekt gebied. Thans ontvangt u ons centraal, in Gent, in het hart van het gebied.

In de luister van deze ontvangst drijft me de drang om eerst de golven van geleidelijkheid te laten uitstralen. Dan rijen drie heuvelpunten doorheen onze geschiedenis als een gouden morgenzon: ons tijdschrift, het Alfons de Cockfonds, ons museum voor volkskunde. Hier willen we de inzendingen van het Alfons de Cockfonds overschouwen.

In 1928 had het bestuur het initiatief genomen om te Denderleeuw een monument voor Alfons DE COCK op te richten en om een gedenksteen in de voorgevel van zijn geboortehuis te Herdersem te laten in metselen. De edelmoedigheid van de bestuursleden joeg het steunfonds onverwacht scherp de hoogte in. De meesten schonken in verhouding met heden heel wat meer dan duizend frank. Professor dr. Frans OLBRECHTS stelde voor met het resterende geld regelmatig een prijsvraag uit te schrijven. De naam van de voorman DE COCK was aan een wetenschappelijke reeks gehecht. We beleven reeds in 1928 een vertrekpunt met vérstrekkende betekenis. De uitgaven kregen reeds een beurt in ons orgaan. Tot op heden kan de reeks op negen uitgaven roemen en andere zullen volgen. In het geheel kregen we meer dan twintig inzendingen. Daar wou ik even bij stilstaan, bij de auteurs en de onderwerpen :

Laura HIEL, mevr. Willem BATAILLE, Dendermonde;	Jef VAN HAVER, Wieze/Zellik; Hugo van HESE, St.-Gillis-Dendermonde;
Fernand VAN ES, Lokeren;	Claude VANHOECKE, Eeklo;
Godelieve de MEYER, Waasmunster;	Maurits BROECKHOVE, Gent;
Augusta de CLERCQ, Geraardsbergen;	Julien de VUYST, Mere;
Marcellyn DEWULF, Sint-Niklaas;	Silvain BOHEZ, Kruishoutem;
Lode LIEVEVROUW-COOPMAN, Gent;	Louis-Fr., INGELREST, Gent;
Maurits BROECKHOVE, Gent;	Marcel DAEM, Gent;
Louis BEIRENS, Borgerhout;	Marcel DERUELLE, Gent;
Jos. WOUTERS, Wetteren;	Theo PENNEMAN, Sint-Niklaas;
Jules PIETERS, Serskamp;	Robert RUYS, Wichelen.

Het doel en ideaal zou erin bestaan het portret en het karakter van deze personen te kunnen tekenen. Het past in een beperkte maat, vroeg of laat, hoe eerder hoe liever. Elk van hen dient de wetenschap op zijn manier.

Iedere aanwezige is vorser of is in contact met vorsers. Dan kent u door ervaring of door vertrouwelijkheden hun lot, het leed en de last, de diepe vreugde en het onverwacht genot, de pijnlijk teleurstelling, hun werk in de archiefkamer, hun tocht naar zegspersonen.

Ze zoeken naar verloren boeken. Ze worden korzelig bij het uitblijven van de beloofde dokumentatie, tijdens het moeizaam groeien van een hoofdstuk, gedurende de lastige bevalling van de slotbeschouwingen.

Deze fasen en nog vele andere beleven ze in de eenzaamheid van hun werk-kamer, 's morgens en 's avonds, in winter en in zomertijd. Een uurwerk telt niet voor vorsers; daar gloeit altijd ergens een vuurwerk in hen dat dreigt te doven bij ontmoediging en dat opnieuw wakker schiet bij een plotse ontdekking. Zo hebben ongeveer twintig personen geleefd in het raam van het Alfons de Cockfonds. Elk van hen is een andere geschiedenis, een verhaal vol verwickelingen.

Het de Cockfonds levert meer dan drieduizend bladzijden studie. Beseffen we voldoende welke inspanningen daarvoor geleverd zijn? Het werk van een romanschrijver bewonderen we. Waarom groeit er niet meer waardering voor de prestatie van een wetenschapsmens ook in het raam van de volkskunde?

Na de lijnen van geleidelijkheid willen we wijzen op een biezonder bindteken tussen het begin van de bond en de huidige periode.

In oktober 1936 publiceert Charles DEPASSE, sekretaris van de hoge raad voor volksopleiding, een bijdrage in het *Arbeidsblad* :

De benutting van de vrije tijd der arbeiders

Het vraagstuk van de vrijetijdsbesteding weerhield reeds de aandacht veertig jaar geleden. Twee sociale hervormingen lagen aan de basis van de belangstelling: de beperking van de arbeidsweek tot veertig uren en het verlot met loon.

In die periode reeds kwam het er op aan te onderzoeken welke werken voor de vrije tijd voorhanden waren : niet de muziekscholen en akademies, maar turn- en sportkringen, openbare bibliotheken, voordrachten van algemene opvoedingen, opvoedende kinema, muziek en zang, toneel, museumbezoek. Vier groepen organisaties konden er bij betrokken zijn :

1. gekommercializeerde instellingen, schouwburg, kinema;
2. organismen zonder oogmerk van winst;
3. patroonsorganismen;
4. organismen door leden zelf opgericht.

Groep twee verdient onze aandacht, want daar ressorteert onder "officiële nationale werken en instellingen bij het ministerie van openbaar onderwijs", na dienst der openbare bibliotheken, naschoolse werken, hoge raad voor volksopleiding: *kommissie van het oude volkslied*. De volkskunde op nationaal vlak komt er voor een beperkt aspekt aan haar trekken : professor dr. Paul DE KEYSER is er voorzitter, in 1932. Hij is op dat ogenblik ook voorzitter van onze Bond. Als lid van de kommissie zetelt er : Richard VANKENHOVE. Had onze Bond belangstelling voor volkslied, zang en muziek?

In 1927 heeft Maurits DEMEYER een bijdrage gepubliceerd: **Het 'Houten Muziek' van Hamme-Zogge en de Fantazie-Muzieken.**

Gewone lieden kunnen zich geen kostbare koperen instrumenten veroorloven en gebruiken boertige namaaksels uit hout, blik, stro, witte wijmen, enz. Dergelijke tuigen gelden als een parodie van de klassieke dorpsfanfare en van een harmonie. Bewoners én van de buiten én van de stad spotten en lachen graag. Dat geschiedde en geschiedt nu nog, ook langs de fantaziemuzieken. Let op de affiches aan de wand. De instrumenten vervaardigd uit stro, blik en dies meer zijn voorzien van een fluit. Elk lid van de maatschappij vervaardigt zijn instrument. Deze tuigen zijn geveerd, in het groen, zoals voor Hamme-Zogge, in het zwart en dan ontstaat een "Zwart Muziek" in Haaltert. Strooien en blikken muzieken sieren trommel en ook hun banner met hout en stro. De leden van een "hoornen muziek" bliezen op horens van allerlei grootte, van geiten en runddieren. In Brussel, in 1936, 'sprak' en 'schreef' men over de benutting van de vrije tijd der arbeiders. In ons tijdschrift verscheen een uitvoerig verslag over de toestand van houten muzieken in meer dan vijftwintig lokaliteiten. Maurits DE MEYER had hun groei en bloei van drie standpunten uit ontleed : historisch, geografisch, psychologisch. In 1849 waren ze ontstaan in Hamme-Zogge, na de bouw van een kerk op de wijk. De bewoners wilden bij de inwijding niet weten van een harmonie uit het centrum. Ze stichtten derhalve een houten muziek om hun zelfstandigheid te beklemtonen en de anderen kluchtig na te bootsen. Daar was dubbel en dik de vrije tijd van de arbeider bij betrokken en nu nog. Hoe wonder de woorden klinken. Nu nog. De affiches hier leveren het onomstootbaar bewijs : Hamme-Zogge (tweemaal!), Wetteren-Boskant, Zele-Ansevelde, Moerzeke. De term "broeder" eist aanzien, en in het feest van de samenkomst, én in de titel te Wetteren : de Vreugdebreeders. In Hamme-Zogge is het nadrukkelijk een *folklorisch* feest, met optochten, spreekbeurten, concerten in oude *folklorische* stijl. Een krant uit Brussel is verantwoordelijk uitgever! We kunnen getuigen van een droomschone continuïteit in Hamme : ze bestaan meer dan honderd vijftwintig jaar. En mijn plicht bestaat erin u de uitnodiging voor morgen acht juni voor te lezen.

Benutting van de vrije tijd doet zich evenzeer voor in 1975, als in 1936 in een artikel, als in 1927 in een bijdrage in ons orgaan. De professor, de ambtenaar, de stempelaar en leraar staan nu voor het vraagstuk van de vrijetijdsbesteding. Bij dit punt en slot rijst een kiese vraag bij de voorstelling door officiële diensten of massamedia.

De B.R.T. heeft in samenwerking met het ministerie van Nederlandse kultuur,

het huwelijk als dorpsfeest gegeven, in *Om naar het snarenveld te gaan*, opgenomen in Rutten (Limburg) en daarnaast een sociale documentaire over een Turks huwelijk, met het uitgangspunt: een huwelijksplechtigheid in het Limburgse Heusden; in dezelfde film volgt het huwelijksfeest in het vaderland van deze mensen. We reppen geen woord over de waarde van de film, maar raken alleen het slot van de film aan: de jonge turk zit in zijn moderne (?) woning te Heusden, rustig in een zetel... naar de televisie te zien. Dat is de vrijetijdsbesteding volgens de kommentator: na de plechtigheid en na de thuiskomst de dag daarna... verder kastje kijken zoals alle beschaafde westerlingen. Immigranten vormen een vraagstuk op zichzelf, ook voor de volkskundigen, ook inzake vrijetijdsbesteding.

Wij zijn van wal gestoken met de gouden boog van ons jubileum, hebben een weg van geleidelijkheid bewandeld langs het Alfons de Cockfonds, verbroederden met wondere muzikanten langs hun affiches en originele tuigen, in de wereld van de vrijetijdsbesteding, om te belanden in een film in Turkije, met "onze" arbeiders uit Limburg als spelers.

Het volksleven lokt ons in al zijn uitingen. Ook als Turken in ons midden huwen en leven.

Het is niet immer een pretje een standpunt in te nemen, maar dan rijst ook het beeld van staan en statisch, dat stilstaat. In deze feestvergadering hoort het woord brandpunt, omdat in elk van u het heilig vuur brandt, in dienst van ons volk van hoog tot laag, waar de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen — en daar vormt u de keurgroep van — zich als een gouden prins in dienst stelt van de wetenschap en van de volkskunde in het algemeen en van menige tak in het bijzonder. Vijftig jaar viert u. Eenieder van u brengt kracht en dynamisme om de werking en waarde nog op te drijven. Onze voorgangers hebben het echt schitterend gedaan! Wij zijn verplicht hun indrukwekkend voetspoor te volgen.

Dr. S. TOP trad op als feestredenaar met:

BEDENKINGEN EN WENSEN BIJ HET SPROOKJE VAN "DE DRIE WENSEN"

(A.-Th. 750)

Toen Paul de Keyser veertig jaar geleden met "De uitkomsten van het Sagenonderzoek"(1) de Vlaamse volkskundigen sensibiliseerde om de sagenstudie hier op een nieuwe leest te schoeien, legde hij de nadruk op de hoogkonjunctuur die het sprookje sedert de Grimms had gekend en op de moeizame geboorte van een autonome sagenstudie die in het begin van deze eeuw te situeren is. Zich vooral baserend op het gezag van de Duitse sagenspecialist F. Ranke, pleitte de Keyser voor een ontvoogdingsstrijd der sage die tegenover het sprookje al te lang de rol van assepoester had gespeeld. Geïnspireerd door de methodologische wenken van M. Zender in de voorrede tot zijn "Volkssagen der Westeifel" (Bonn, 1935)(2) achtte de Keyser het ogenblik rijp om in eigen gewesten een sagenproject te programmeren. Het zou tot doel hebben nieuwe verzamelingen aan te leggen met inachtneming van Zenders praktische codex, en de vroegere verzamelingen kritisch te onderzoeken teneinde het bruikbare van het onbruikbare te scheiden. Deze opzet zou moeten resulteren in een drievoudig onderzoek, te weten van de vormwetten en de veranderingstendenzen van de primitieve vertelling, de ouderdom van onze volksagen en het nationaal karakter van de in onze gewesten opgetekende sagen(3).

(1) Oostvlaamsche Zanten, Gent, 10 (1935), 127-136.

(2) Uitgebreide editie onder de titel *Sagen und Geschichten aus der Westeifel* (Bonn, 1966).

(3) Zie o.c. in voetnoot 1: 135-136.

Wanneer we deze programmaverklaring situeren in de geschiedenis van het Vlaamse volksverhaal, maken we hierbij twee kanttekeningen. Vooreerst is het een feit dat de sage ook bij ons aanvankelijk een bescheiden bestaan heeft gekend. Deze vertelvorm leefde in de schaduw van het sprookje dat lange tijd het troetelkind van de zanters is geweest(4). Het sprookje werd reeds gedurende lange tijd intens gekultiveerd en in tijdschrift en boekvorm gepubliceerd. Deze historisch gegroeide of spontane voorliefde voor het fantasierijke volksvertelsel wordt als het ware materieel bewezen door Maurits de Meyers catalogoog van 1921(5). Afgezien van Victor De Meyeres vierdelige, wetenschappelijk verantwoorde verzameling, die tussen 1925 en 1933 verscheen(6), mag men grosso modo stellen dat M. de Meyers syntetisch werk het einde betekent van een decennium durende sprookjesjacht. Met zijn F.F.C.-publicatie *Les contes populaires de la Flandre* plaatste M. de Meyer het Vlaamse sprookje op internationaal niveau. Tegelijkertijd zette hij het pionierswerk voort van een Europees gerichte Alfons de Cock, die zich reeds jaren vroeger aan de eigenlijke studie van het volksverhaal had gezet(7). In het geheel van het Vlaamse sprookjesonderzoek neemt M. de Meyer een sleutelpositie in: hij sluit om zo te zeggen de verzamelperiode af en ontsluit het studieterrain. Door zijn talrijke bijdragen, in het bijzonder zijn kultuurgeografisch onderzoek naar de Vlaamsche sprookjestema's in het licht der Romaanse en Germaanse cultuurstromingen(8), onderscheidde hij zich als een specialist van internationaal formaat die met zijn aangevulde en verbeterde analytische sprookjescatalogoog van 1968(9) zijn reputatie bevestigde.

Een tweede vaststelling m.b.t. Prof. de Keyzers historische oproep ligt op het vlak van de sage. Het valt geenszins te betwijfelen dat door zijn stimulerende oproep het systematisch en gekoördineerd sagenonderzoek van de Vlaamse grond is gekomen. Maar dat gebeurde niet onmiddellijk. Na een voorbereidende fase van kritische bezinning(10) en tastend zoeken werden de Vlaamse gemeenten vanaf 1950 overvallen door een legertje studenten van de Gentse en Leuvense universiteit, die onder leiding van de initiatiefnemer, Prof. P. de Keyser, en de feitelijke realisator Prof. K.C. Peeters, vanaf de Noordzee tot de Maas sagen optekenden naar het voorbeeld van buitenlandse deskundigen als M. Zender, G. Henssen e.a. Wie enigszins op de hoogte is van de stand van zaken op het gebied van de sagenverzameling en de situatie kent buiten onze grenzen, moet toegeven dat in een kwarteeuw ononderbroken veldactiviteit een gevoelige achterstand werd goed gemaakt. Zelfs als men zich uiterst kritisch opstelt zoals enkelen dat menen te mogen en kunnen doen in naam van de wetenschap, komt men tot de eerlijke en objectieve konklusie dat volkskundig Vlaanderen in menig "sagenhaft" opzicht winst heeft geboekt. Dat wordt o.m. duidelijk

-
- (4) Op deze situatie heeft H. STALPAERT in zijn *Westvlaams Sagenboek* (deel I, Blankenberge, 1968, 12) uitdrukkelijk gewezen.
 - (5) M. DE MEYER, *Les contes populaires de la Flandre*. Helsinki, 1921, verschenen als nr. 37 in de reeks: Folklore Fellows Communications (F.F.C.).
 - (6) *De Vlaamsche Vertelselschat*. Antwerpen, 1925-33.
 - (7) A. DE COCK, *Volkssage, volksgeloof en volksgebruik*. Antwerpen, 1918; idem, *Studiën en essays over Vlaamsche volksvertelsels*. Antwerpen, 1919.
 - (8) Leuven, 1942.
 - (9) M. DE MEYER, *Le conte populaire flamand. Catalogue analytique et répertoire des épisodes et éléments des contes. "Motif-Index"*. Helsinki, 1968, F.F.C., nr. 203.
 - (10) I.v.m. de verteller hebben we dat duidelijk gesteld: S. TOP, *Sagenproblematiek anno 1969. Vernieuwing of stagnatie?* In: *Volkskunde*, 70 (1969), 45-87.

wanneer de sagegegevens van onze volkskunde-atlas vergeleken worden met de bereikte resultaten(11).

De tot standgebrachte materiaalverzameling imponeert in menig opzicht. Aan de hand van het massaal aantal door studentenhand opgetekende sagen en varianten — rond de vijftigduizend — kan men veilig het pad van de sagenstudie inhoudelijk en formeel betreden. Iedereen die aan dit projekt heeft meegewerkt is er zich evenwel van bewust dat het optimum geenszins werd bereikt(12). In dit studentenwerk steken ongetwijfeld lacunes, fouten en onvolkomenheden. Maar is dit niet het lot van elk mensenwerk a fortiori als het soms intieme informatie uit de geestelijke volkskultuur betreft die door persoonlijk contact wordt ingewonnen? Kan men omwille van deze tekortkomingen het hele sagenonderzoek op de helling plaatsen? Moet men opnieuw ab ovo beginnen om de utopische volmaaktheid te bereiken?

In tegenstelling tot het sprookje is de wereld van de sage reëel-tragisch. De kritiek van sommigen van eigen bodem verraadt echter een stuk bittere tragiek, die te herleiden is tot gebrek aan zin voor gezonde relativering. Onze overtuiging is het dat het verzamelde sagenmateriaal een streng-wetenschappelijke benadering trotseert. Deze konfrontatie moet leiden tot studies van diverse aard, hetzij monografieën of provinciale sagenboeken. Het is evident dat hier en daar nog supplementair werk gepresteerd zal moeten worden, maar daarmee valt of staat het pretige van de geleverde inspanningen niet. Nu we beschikken over een onmisbaar bibliografisch apparaat, nl. de twintig delen van de Nederlandse Volkskundige Bibliografie en wat de volkskundige aktualiteit betreft over de jaarboeken van de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde(13) is de faze van de eigenlijke studie aangebroken. In plaats van steeds maar opnieuw en méér te verzamelen moeten we ons buigen over de rijke en veilig opgeslagen oogst. Van het gezante koren moet nu volwaardig brood gebakken worden. De ovens staan heet om deze moeilijkste faze tot een goed einde te brengen!

In overeenstemming met de geest van deze feestelijke vergadering hebben we enkele bedenkingen gemaakt bij het sprookje van "de drie wensen", een motief dat in de indexen van Aarne-Thompson (A.-Th.) en M. de Meyer gaïntegreerd is in het legendarisch vertelstype nr. 750: de beloonde gastvrijheid. Het Vlaamse materiaaloverzicht levert hiervan ruim twintig varianten die tussen 1843 (Wodana) en

(11) Zie Commentaar en Volkskunde-atlas voor Nederland en Vlaams-België, aflevering I, (Antwerpen-Amsterdam, 1959), kaarten 1, 2, 8 en 9 (vuurgeest) en 4 (heksen onderkennen). Kwantitatieve en kwalitatieve evaluaties van dit materiaal werden onlangs geleverd door twee Leuvense studenten, die een deel van het Westvlaams sagenmateriaal monografisch hebben bewerkt, nl. R. CUVÉLIER, *Studie van de Westvlaamse vuurgeestsage*. Leuven, 1975, onuitgegeven licentiaats-verhandeling, 2 dln.; F. RAMON, *Het heksengeloof in het arrondissement Ieper bestudeerd op basis van de volksagen en belicht vanuit de "toveressenparochie" Beselare*. Leuven, 1975, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 2 dln.

(12) Zie voetnoot 10, 69-70. Vergelijk met T. PENNEMAN, *Hoe "volks" zijn onze volksagen? Statistische doorlichting van een systematisch sagenonderzoek in 1972*, in: *Volkskunde*, 74 (1973), 134-140.

(13) I (1939) — XXVI (1973).

1929 (V. de Meyere) werden gepubliceerd(14). Deze vaststelling naar aanleiding van een toevallige keuze van dit onderwerp bevestigt wat we hierboven i.v.m. het Vlaams sprookjesonderzoek hebben uiteengezet. De kronologische ordening van de teksten toont meteen aan dat bepaalde door M. de Meyer als autonoom aangegeven varianten in feite ontleningen zijn, waarvan de bron niet steeds werd vermeld(15).

Wat de kwaliteit van de vertelsels betreft, scharen we ons aan de zijde van M. de Meyer die in de inleiding tot zijn kataloog van 1968 uitdrukkelijk en terecht waarschuwt en tot voorzichtigheid aanmaant(16). Uit de lektuur van enkele teksten blijkt immers ondubbelzinnig dat ze geleden hebben onder de hand van de verzamelaar en/of de uitgever.

Dat is o.m. het geval met de varianten van J.W. Wolf, P. Van Duyse, A. Joos(17) en die uit "Rond den Heerd". Laatstgenoemde verraden zelfs een intellektualistische inslag en blijken echte oefeningen te zijn van geslaagde taalvaardigheid in het dialect. Andere varianten werden nogal hardhandig in een literair bad(18) gedompeld terwijl de Mont en de Cock het triviale slot van hun teksten hebben gezuiverd met het oog op de jeugdige lezer(19).

Kwalitatief gezien is er bijgevolg geen reden tot jubelen. Maar quid, zo men de strenge wetten van de historische kritiek op het sprookjesmateriaal toepast en men een rigoureuze scheiding maakt tussen wat bruikbaar en onbruikbaar is(20)? De toestand wordt nog bedenkelijker als men het sprookje van de beloonde gastvrijheid wil plaatsen in zijn milieu waar het mondeling werd overgeleverd. Bij minder dan de helft van de varianten wordt vermeld waar ze genoteerd werden en in slechts vier gevallen verneemt de lezer iets over de verteller(21). X

Aan de hand van deze schaarse gegevens kunnen wij geen ernstig onderzoek instellen naar de ruimtelijke verspreiding van de motieven noch naar de sociologische band tussen verhaal en zegspersoon. Het enige wat men in deze context met zekerheid kan stellen is het algemeen feit dat dit type tot de Vlaamse sprookjesschat behoort.

(14) Zie overzicht in tabelvorm blz. 214-215. Een 4-tal teksten zijn in manuscript bewaard. Daarvan konden we er twee inzien, nl. varianten 10 en 11. Collega H. Stalpaert, die over de sprookjesmanuscripten van A. Joos beschikt, was zo vriendelijk voor ons de desbetreffende varianten te kopiëren. Onze welgemeende dank daarvoor. Aangezien de handschriftelijke dokumentatie uit de nalatenschap van M. de Meyer (overleden in 1970) door de diensten van het Antwerps Museum voor Volkskunde nog altijd niet werd geïnventariseerd, hebben we de twee de Cock-dokumenten niet kunnen raadplegen. De originele versie van J.F. VINCX uit *Dit zijn grappige vertelsels en sprookjes van het Vlaamsche volk*, tweede reeks, deel 2, p. 28- (zie index van M. de Meyer 1921 maar niet opgenomen in die van 1968) = *Brabantsch Sagenboek*, deel 2, 54-55, konden we vooralsnog nergens vinden.

(15) Zie aantekeningen 21 en 31 bij de tabel.

(16) Zie o.c. in voetnoot 9, p. 7.

(17) Een gemotiveerd en vrij ongunstig oordeel over Joos' werkwijze heeft H. Stalpaert onlangs geveld in *Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde. Jaarboek XXIV (1971)*, 123-218.

(18) Dat gebeurde o.m. door P. De Mont. Zie M. de Meyer in *Volkskunde*, 40 (1935-36), 140. Vergelijk met aantekening 37 bij de tabel.

(19) Zie voetnoten 36 en 37 bij de tabel.

(20) Cfr. voetnoot 1, één van de Keysers programmapunten.

(21) We verwijzen naar de tabel. De interne datering en lokalisering van enkele varianten hebben geen absolute waarde en zijn slechts als sfeerscheppend element bedoeld.

Maar omwille van het relatief groot aantal varianten kunnen we wel dieper ingaan op de dramatis personae, de structuur en de aard van het sprookje. Alvorens daartoe over te gaan geven we eerst de korte inhoud van het verhaal: Onze-Lieve-Heer en Sint-Pieter zijn vermomd als arme drommels op wandel. Vermoeid van gaan zoeken ze tegen de avond een onderkomen bij de mensen. Ze kloppen aan bij een arme vrouw of weduwe die hen spontaan gastvrij ontvangt. 's Anderendaags verlaten ze dus de woning met de belofte dat de vrouw de hele dag het werk zal voortzetten dat ze het eerst begint. Doordat ze eerst lijnwaad plooit of meet, heeft ze op het einde van de dag lijnwaad in overvloed en is ze ineens rijk. Een gierige of jaloerse buurvrouw verneemt al dan niet direkt het wonderlijk gebeuren en tracht te verkrijgen dat de heiligen ook bij haar overnachten. Dat gebeurt en O.-L.-Heer spreekt bij het weggaan dezelfde woorden uit. De vrouw die uit berekening vriendelijk is geweest, wil de hele dag geld tellen. Om tijdens de dag geen nodeloze tijd te verliezen — in dit geval is *time money* — doet ze eerst haar natuurlijke behoefte met het gevolg dat ze de hele dag op het w.c. doorbrengt en ze "stank voor dank" (var. 1) krijgt. In het legendarisch sprookje van de beloonde gastvrijheid wordt ook soms het verhaal van de gefopte Sint-Pieter geïntegreerd, die tijdens de nacht tweemaal slaag krijgt (var. 6 en 7).

Het korte vertelsel van de drie wensen wordt niet steeds direkt gekombineerd met de verschijning van O.-L.-Heer en/of St.-Pieter. Het komt immers ook voor dat een oud vrouwtje (var. 12) of een kabouter (var. 24) een arme man en vrouw drie wensen laat formuleren. Door allerlei omstandigheden worden de onbenulligste dingen gewenst, b.v. een bloedpens of een nieuwe pikkel aan de kookpot. Aldus ontstaat tussen man en vrouw een kleine huiselijke twist die eindigt op een prul. Gedane zaken nemen geen keer en alles blijft zoals voorheen. Dat alles veroorzaakt een komisch effect⁽²²⁾ met een bittere nasmaak: de onbekwaamheid van de mens om munt te slaan uit de eenmalige echte geluiskansen die het leven biedt.

Op grond van deze drie hoofdelementen nl. de beloning, de straf en de wensen kunnen wij de onderlinge verwantschap van de varianten nader bepalen zo bv. 6-7, 1-2-3-17-18, 9-11-16-21. Een ander criterium om daartoe te komen is het onderzoek naar de dramatis personae⁽²³⁾, die in de verschillende versies een rol spelen. In dat opzicht kan men twee eigenlijke hoofdgroepen onderscheiden: de bovennatuurlijke wezens zoals O.-L.-Heer, St.-Pieter, Woen (Wodan), Thor of Laai, een fee, een kabouter en de gewone stervelingen zowel mannen als vrouwen. In de laatste groep maakt het sprookje als het ware een vanzelfsprekend onderscheid, nl. tussen de goeden en de slechten. Tot de eerste subklasse behoren allen die materieel arm zijn maar rijk van hart, nl. oude vrouwen en weduwen. De subgroep van de slechten bestaat uit rijke en afgunstige mensen, nl. gebourvrouwen en pachteressen die slechts omwille van de te verwachten beloning hun gasten vriendelijk en gastvrij ontvangen.

Terloops signaleren we dat deze scherpe tegenstelling nooit voorkomt in het éénepisodisch vertelsel van de drie wensen. Hieruit leiden we af dat de oppositie goed-slecht wezenlijk verband houdt met de structuur van het sprookjestype "de beloonde gastvrijheid". Als men dit type structureel benadert, komt men tot de vaststelling dat echte handeling ontbreekt. Er is hier hoegenaamd geen sprake van een held die uit lust voor het avontuur of in opdracht van zijn vader of een koning gevaren trotseert om het doel te bereiken. Integendeel, alles speelt zich af in een beperkte ruimte, die gekarakteriseerd wordt door eenvoud en alledaagsheid.

(22) In dit opzicht spreekt men van "Humor durch dumme Wünsche": E. OPITZ, *Der Humor in den Märchen*, in: *Die Freudesgabe*, 1971, 49.

(23) Te Leuven loopt momenteel een systematisch onderzoek naar de in sprookjes (tijdschrift of bundel) optredende figuren en dieren.

In de gedragingen en de status van de handelende personages kan men evenmin spektakulaire verschillen onderkennen. De zgn. bovennatuurlijke wezens doen zich voor als doodgewone mensen die na een lange dagwandeling vermoeid zijn en honger hebben. Het sprookje speelt zich ogenschijnlijk af onder gelijken, maar de feiten spreken dat tegen. Er is immers een gever en een ontvanger. Centraal in dit sprookjestype staat de gave, de beloning voor een bewezen dienst(24), een onmisbaar element in de handeling. Het uiteindelijk resultaat van de beloning hangt hier niet af van de gever die steeds woordelijk dezelfde formule herhaalt, maar van de karaktereigenschappen van diegene tot wie de woorden van dankbaarheid worden gericht. De tragiek van het hele verhaal ligt precies in de onverenigbaarheid tussen de spontane formulering van de "unsinnliche Gabe" de zgn. "magischer Wunsch"(25) en de berekende realisatie ervan. De tweevoudige polariteit in dit sprookje ligt derhalve op twee verschillende niveaus, nl. de materiële tegenstelling arm-rijk en de karakterologische oppositie goed-slecht. Deze polarisaties roepen een derde contrast op, nl. beloning en straf. In de taal van het sprookje betekent dit dat de arme rijk wordt en dat de rijke, gierige of jaloerse gefopt, d.w.z. gestraft wordt. Omdat de imitator fundamenteel slecht, d.w.z. hij of zij is gierig, jaloers, ingesteld staat tegenover de neutrale donor, i.c. O.-L.-Heer, valt alles tegen. We staan hier voor een duidelijk geval van "negatieve Ironie" of "Normalironie" die het geestig vertelsel überhaupt typeert(26).

Gezien de kontrasterende afloop bij het gebruik maken van de gave zou men dit sprookjestype een moraliserend verhaal kunnen noemen. In de slotzin van bepaalde varianten wordt dat soms expliciet uitgedrukt. Zo lezen we b.v. in "Wodana" (var. 1) dat de gierige buurvrouw terecht "stank voor dank" krijgt. In de versie uit "Rond den Heerd" (var. 6) geeft de anonieme auteur op het einde "drie goê gedachten vol zedelijke waarheid", nl. ondankbaarheid moet gestraft worden, wie een put graaft voor een ander valt er zelf in, en "misjunnig" zijn is zonde. I. Teirlinck beëindigt zijn gestileerde vertaling van "Le paysan avare" als volgt: "Ce fut sa punition! Et pardieu! Il l'avait bien méritée" (var. 16).

Naast moraliseren en waarschuwen heeft dit sprookje ook nog een andere functie, nl. die van verklarend vertelsel. Doordat de gestrafte vrouw heel de dag moet urineren, komt daar zoveel water te staan dat dit de oorsprong van de Schelde (var. 3, 18, 21) of de Dijle (var. 17) verklaart. In "Rond den Heerd" (var.6) leidt de dramatische afloop van het sprookje tot de verklaring van de volkse gezegden "Aan je neuze" en "Neffens jen neuze weg".

Wanneer we de resultaten van ons onderzoek samenvatten komen we tot de konklusie dat het legendeachtig(27) sprookje van de beloonde gastvrijheid een ambigüiteit vertoont die in de personages en hun handelswijze gekonkretiseerd wordt.

(24) In deze context spreekt men van Gabe en Gegengabe = Leistung en Gegenleistung, een typische eigenschap van het "schwankhaftes Märchen" of de "schwankhafte Sage": M. LÜTHI, *Die Gabe im Märchen und in der Sage. Ein Beitrag zur Wesenserfassung und Wesensscheidng der beiden Formen*. Zürich, 1943, 127.

(25) M. LÜTHI, o.c. in voetnoot 24: 10.

(26) M. LÜTHI, *Ironien in der Volkserzählung*. Tekst van zijn lezing die hij in 1974 te Helsinki heeft gehouden tijdens het internationaal kongres van de Society for Folk-Narrative Research. Zie eveneens voetnoot 24, p. 135: De reden van de beloning is niet omdat men "moralisch sondern schicksalsrichtig handelt"; en verder omdat men "geeignete Träger(innen) wesentlichen Schicksalsgeschehens ist".

We hebben er tevens op gewezen dat de Vlaamse varianten van dit sprookjestype benevens de courante motieven drie hoofdelementen bevatten, nl. de beloonde gastvrijheid, de gefopte Sint-Pieter en de drie wensen. Verder is gebleken dat dit ironisch vertelsel twee functies vervult, het exempel(28) en de verklaring van een natuurlijk verschijnsel.

Om in de sfeer te blijven van deze uiteenzetting zou ik ook graag drie wensen formuleren. Vooreerst hoop ik duidelijk gemaakt te hebben dat onze hoofdaandacht voortaan niet zozeer meer op de systematische materiaalverzameling gericht dient te zijn maar op de eigenlijke studie van het beschikbare materiaal, dat vooraf kritisch geëvalueerd moet worden. Ik geloof dat deze optie verantwoord is voor het gebied van het klassieke volksverhaal met dien verstande dat de nog blanke vlekken op de sagenkaart zonder uitstel bewerkt en de gebieden met dubieuze resultaten opnieuw worden onderzocht. Vervolgens zou ik willen pleiten voor een verruiming van het volkskundig studieobject. Zo treedt uit deze sprookjesanalyse o.m. naar voren dat enkele elementen ook in andere volkskundige uitingen aanwezig zijn. Ik verwijs b.v. naar de moralisering die in bepaalde soorten liederen, o.m. het marktlied, de slotstrofe vormt. Een ander voorbeeld is de verklarende functie van ons sprookje, die overeenstemming vertoont met bepaalde sagen. De tragische ondertoon van type 750 is verwant met het mislukkende element uit bepaalde sagen. Om voor de hoofdpersoon onbegrijpelijke redenen slaagt hij er niet in het voor de hand liggende geluk (beloning, schat) te grijpen. Het onbereikbare bereikbare stimuleert het verlangen, dat omwille van de mislukte kans, onbevredigd blijft. De zgn. ondeelbaarheid van de volkskultuur is inderdaad geen fantasie maar een doorgrondbare realiteit.

Mijn derde wens spruit voort uit wat onmiddellijk voorafgaat en roept op tot interdisciplinaire samenwerking. In een tijd waar nagenoeg geen grenzen meer bestaan moeten wij, volkskundigen, ons studieterrein leren delen met derden. Een vruchtbare konfrontatie en dialoog met theorieën en methodes van andere humane wetenschappen zal onze volkskundige bedrijvigheid in waarde doen stijgen. Permanent overleg en kooperatie met andere disciplines moet de volkskunde uiteindelijk uit het slop van de marginaliteit halen. In dat opzicht kunnen wij ons licht opsteken bij buitenlandse geleerden meer bepaald uit Amerika, Finland en Duitsland. Dat streven naar verruimd contact is trouwens ook een geschikt middel om het studieterrein van de volkskunde nader te omschrijven.

Dames en heren, de toverformule door Ons Heer uitgesproken luidt nagenoeg steeds als volgt: "Het eerste wat gij vandaag begint, zult gij de hele dag door doen". Een parafrase hierop zou kunnen zijn: Wat de Koninklijke Bond van Oostvlaamse Volkskundigen al vijftig jaar doet, mag hij nog vele jaren voortzetten!

Met een gemoedelijke receptie op de binnenkoer eindigde de laatste officiële ontvangst.

M. BROECKHOVE

(27) Onze-Lieve-Heer en Sint-Pieter zijn de hoofdpersonages, die rondtrekken al goed doende: "Die Bewirtung wandernder Götter gehört zum ältesten Schatz indogermanischer Mythenbildung" L. RÖHRICH, *Erzählungen des späten Mittelalters und ihr Weiterleben in Literatur und Volksdichtung bis zur Gegenwart*. Bern-München, 1962, Bd. I, 255. Vergelijk met BOLTE-POLIVKA, *Anmerkungen zu den Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm*. Leipzig, 1915, Bd. II, 210-229. Om deze reden behoort het type 750 tot de subgroep "contes légendaires". Zie M. DE MEYER in voetnoot 9, p. 87.

(28) Aldus L. RÖHRICH, *Märchen mit schlechtem Ausgang*, in: *Hessische Blätter für Volkskunde*, 49/50 (1958), 239.

VOETNOTEN BIJ DE UITSLAANDE TABEL

- (1) Oud ventje i.pl.v. O.-L.-Heer en/of St.-Pieter.
- (2) Op die manier ontstond de Schelde.
- (3) De personen in kwestie zijn de bijbelse figuren Levi en Rachel
- (4) wees tevreden met je lot.
- (5) Het verhaal speelt zich af op Kerstavond, dag waarop pannekoeken en wafels worden gegeten (feestgebak).
- (6) De windgod Woen en de vuurgod Laai zijn op tocht tijdens de Wolfsmaand.
- (7) De wens is hier : houden (bezitten) wat eerst wordt aangeraakt.
- (8) Een drievoudige moraal wordt extra aan het verhaal toegevoegd.
- (9) Verklaring van de zegswijzen « Aan je neuze » en « Neffens jen neuze weg ».
- (10) De « godensbaas » Woen en de dondergod Thor zijn hier op stap.
- (11) Hier wordt geen wens geformuleerd maar de beloning voltrekt zich bij het uitvoeren van het eerste werk, nl. de lakens van het bed van de bezoekers wegnemen. Er komt slechts een einde aan de lakenstof doordat het vrouwtje met de schaar in de stof knipt : « Hadden ze de lakens niet afgeknipt. ze waren rijke voor hunder leven ». In de voltooiing van de beloning steekt een negatief element. Dat verklaart wellicht waarom de negatieve parallelle structuur van het verhaal ontbreekt.
- (12) De moraal ontbreekt eigenlijk tenzij men de onwetendheid van de vrouw interpreteert als straf.
- (13) Deze tekst werd door Mr. A. uit Tienen op 12 maart 1888 aan Pol De Mont meegedeeld.
- (14) Uit het handschrift — Vergauwen. Uitstekende informatie over deze onuitgegeven documenten en hun samenstellers leest men bij H. STALPAERT, *Het sprookjesjesarchief uit de nalatenschap van Amaat Joos*, in: *Jaarboek XXIV van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde*, 1971, 123-218.
- (15) Idem in: A. JOOS, *Vertelsels van het Vlaamsche Volk*, dl. 3. Brussel, (1926), 37-38.
- (16) Een oud vrouwtje (een fee?) verschijnt plots en laat een bejaard koppel drie wensen formuleren.
- (17) Alles gebeurt op nieuwjaarsavond.
- (18) Gestrafte gulzigheid.
- (19) Men kan zich afvragen of De Pinte de woonplaats is van K. Van Damme, die het verhaal aan *Volk en Taal* heeft opgestuurd. Of heeft hij het daar genoteerd?
- (20) Geldzucht gestraft.
- (21) LEHEMBRE heet deze variant aan *Ons Volksleven* bezorgd. Ze ontbreekt in zijn verhalenbundel *Volksvertelsels (sic) afgeluisterd aan den samenloop van de Schelde en den Rupel in de provincie Antwerpen*. Lier, 1893. Identiek dezelfde tekst werd zonder bronvermelding opgenomen door P.J. CORNELISSEN en J.B. VERVLIIET, *Vlaamsche volksvertelsels en kindersprookjes*. Lier, 1900.
- (22) Man en vrouw bespreken de rijkdom van hun burens en koesteren hierbij het verlangen naar : schoonheid, rijkdom en hoge rang; goede gezondheid, vreugde en een lang leven; rijkdom.
- (23) Gehoord te Schelle.
- (24) Het wonderbaar gebeuren speelt zich af op een winteravond.

	Wodona 1843 : 178-179 1	Wolf 1845* :43-47 2	Van Duyse 1848 : 22-28 3	Van Duyse 1848 : 193-196 4	Rond den Heerd, 2 (1866-67), 22-24 5	Rond den Heerd, 2 (1866-67), 166-168 6	Rond den Heerd, 8 (1873), 27-30 7	Rond den Heerd, 14 (1879), 319 8	Volkskunde, 40 (1935-36), 136-137 [1888] 9	Joos Ms II, 17 10	Joos Ms XIV, 3 (14) 11	Joos 1890 : 136-137 (15) 12	Volk en Taal, 3 (1890-91), 84-87 13	Ons Volksleven, 4 (1892), 210-212 (21) 14	Volkskunde, 40 (1935-36), 137-139 [1894] 15	Teirlinck 1896 : 25-27 16	De Hagelander, 4 (1896-97), 119-121 (31) 17	De Mont-de Cock 1898 : 147-149 (35) 18	De Mont-de Cock 1898 : 152-153 19	Vlaamsche Zanten, 2 (1900), 22-23 20	de Cock 1921 : 177-178 21	de Meyere II, 1927 : 129-130 22	de Meyere II, 1927 : 250 23	de Meyere III, 1929 : 49 24	
ia Onze-Lieve-Heer en/of St.-Pieter bezoeken de mensen	×	×(1)	×	×	×	×(6)	×(10)	×	×	×	×	×(16)	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×(46)	×(51)	
Beloonde gastvrijheid van de arme; onvriendelijk iemand (gierig, jaloers) ontgoocheld	×	×	×		×	×	×		×	×	×		×			×	×			×	×				
c Beloonde gastvrijheid				×(3)				×							×			×					×		
IIa Vriendelijke persoon maakt goed gebruik van gift, de onvriendelijke niet	×	×	×		×				×	×	×					×	×				×	×			
b Geschenk: heel de dag het eerst begonnen werk voortzetten	×	×	×		×	×(7)	×(7)	×	×	×	×				×	×	×	×			×	×	×	×	
	linnengoed wassen W.C. = drek (geld-zucht)	linnengoed plooiën { bier drinken urineren (jaloersheid)	linnengoed meten urineren (geldzucht)		linnengoed meten alles in stukken snijden, geldzucht	nieuwe gouden deurstijl bloedende neus aanraken (jaloersheid)	nieuwe gouden deurstijl bloedende neus aanraken (jaloersheid)	lakenstof van bed af-trekken (11)	geld oprapen W.C. = drek (geld-zucht)	linnengoed meten { alles in stukken knippen vlooiën vangen (geld-zucht)	geld tellen W.C. (geldzucht)				broek dichtdoen koffie drinken (26)	geld tellen W.C. (geldzucht)	kleedingstof meten urineren (geldzucht)	linnengoed meten { urineren neus snuitten (36) (geldzucht)	linnengoed snijden { (man) geld tellen (vrouw) (42) geen beloning (jaloersheid)	geld tellen urineren (geldzucht)	geld tellen alles breken wat in huis is (geldzucht)	lakenstof van bed af-trekken (47)			
c De drie wens					- pikkel aan kookpot - pikkel aan neus van vrouw - pikkel weg van neus																				
Contaminatie met andere type A _n -Th.						791	791		×				×	×	×	791	×	×	×	×		×	×	×	
Gelocaliseerd									×				×	×	×		×	×	×				×	×	
Gedateerd					×						×			×								×	×	×	
Bijzonderheden i.v.m. zegspersoon									×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	
Aard van het vertelsel	moraaal	×	×	×	×	×	×	×				×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	
	verklaring			×																					

* Kronologische lijst van de bundels met desbetreffende varianten

J.W. WOLF, *Deutsche Märchen und Sagen*. Leipzig, 1845.

P. VAN DUYSSE, *Het Klaverblad. Romancen, legenden, sagen*. Brussel, 1848.

A. JOOS, *Vertelsels van het Vlaamsche Volk*. Thielt, 1890, deel II.

I. TEIRLINCK, *Le folklore flamand*. Bruxelles, (1896).

P. DE MONT — A. DE COCK, *Dit zijn Vlaamsche vertelsels uit den volksmond op-*

geschreven. Deventer, 1898.

A. DE COCK, *Vlaamsche sagen uit den volksmond*. Amsterdam, 1921.

V. DE MEYERE, *Vlaamsche vertelselschat*. Antw., 1927, deel II; idem, 1929, deel III.

- (25) Wees tevreden met je lot.
- (26) De oppositie beloning-straft ontbreekt in deze variant omdat alles (een mengeling schwankhafte motieven o.m. D 1413) zich afspeelt op één rechtlijnige as.
- (27) De heren J. Asselman en Fr. Delveaux bezorgden deze gedateerde (15 november 1894) variant, waarvan we niet met zekerheid weten of ze te Liedekerke (sic) werd gehoord of genoteerd.
- (28) Opgetekend te « Segelsem ».
- (29) Als de belofte is uitgesproken, gaat de vrouw eerst geld tellen omdat ze te Ronse nog een rekening moet betalen.
- (30) Het vertelsel eindigt met de expliciete moraal :
« Ce fut sa punition !
Et pardieu ! Il l'avait bien méritée ».
- (31) Overgenomen door A. DE COCK-I. TEIRLINCK, *Brabantsch Sagenboek*, deel II. Gent, 1911, 54-55.
- (32) Zeer algemene vermelding van localisering, nl. West-Hageland.
- (33) Het duo is op stap in het Walenland.
- (34) Oorsprong van de Dijle.
- (35) Dezelfde tekst werd overgenomen door P. DE MONT-A. DE COCK, *Vlaamsche wondervertelsels uit den volksmond opgeschreven*. Zutphen, 1927², 110-112. In deze editie is de plaats van optekening aangevuld, nl. Antwerpen en omstreken alsook Denderleeuw. Veder is de verwijzing naar *Ons Volksleven*, 11 (1899), 16-18 niet ad rem.
- (36) Van de pointe van dit vertelsel bestaan twee versies. Omwille van de jeudige lezer — de uitgave is bedoeld als prijsboek voor de lagere school — werd het slot als volgt geformuleerd: De gierige vrouw had een drupneus. Omdat ze tijdens het geld tellen daardoor niet gestoord wilde worden, snoot ze eerst haar neus en dat heel de dag door. Maar daar de druppels steeds groter werden, ontstond er een stroom water = oorsprong van de Schelde. In de ongekuiste versie gaat de vrouw eerst wateren alvorens geld te tellen. Ze watert heel de dag, wat de oorsprong van de Schelde verklaart (zie addendum p. 451).
- (37) Dat is echter de gekuiste versie. In een addendum op blz. 451 wordt de tweede wens anders geformuleerd, nl. de man wenst de pikkel in het gat van zijn vrouw. De gekuiste tekst werd later overgenomen door A. DE COCK en I. TEIRLINCK in hun *Brabantsch Sagenboek*, deel II, 52-53. Hij verscheen eveneens nagenoeg ongewijzigd in de tweede editie van 1927, pp. 114-115 (zie voetnoot 35).
Uit een onderzoek van M. DE MEYER, *Onuitgegeven sprookjes uit de verzameling Alfons de Cock*, in: *Volkskunde*, 40 (1935-36), 139-140 blijkt in welke mate P. De Mont de hem toegezonden teksten heeft opgesmukt. Het origineel van A. De Backer (Liedekerke) is niet alleen bondiger en zakelijker maar ook plastischer (ongekuist) (cfr. spura).
- (38) Volgens de kommentaar van M. de Meyer (zie voetnoot 37) woonde korrespondent A. De Backer te Liedekerke. Of laatstgenoemde deze variant ook daar genoteerd heeft, blijft betwistbaar.
- (39) Onze-Lieve-Heer en St.-Pieter zijn hier op reis door Vlaanderen.
- (40) Dit vertelsel bevat geen enkele expliciete moraal. Het enige wat men in die zin zou kunnen interpreteren is de gesanctioneerde bazigheid van de vrouw.
- (41) De beloning om het begonnen werk voort te zetten wordt door iemand geformuleerd en verloopt als een automatisme. Wat in de variant van vrouw Weyn opvalt, is de dubbele beloning, d.w.z. voor de twee partners.

- (42) De zedeles wordt nog eens gesyntetiseerd in de slotzin : « De nijdigaards kregen niets ».
- (43) Het verhaal zou gelocaliseerd zijn te Wichelen, maar werd verteld door « Mej. Hon. Bosman van Wichelen, thans schoolbestuurster te Ninove » (zie p. 10).
- (44) Het verhaal werd in 1907 te Antwerpen opgetekend.
- (45) Het beroep van knecht wordt niet nader gepreciseerd. Vermoedelijk is V., die te Viersel geboren is, een huisknecht (zie aantekeningen bij dit sprookje op p. 298). De referenties op p. 298-299 zijn niet alle ter zake. Zo verwijzen de varianten van Joos (Van Boer Andreas) en Leroy (Zeisel over de drie Koningen) naar een ander sprookjestype.
- (46) Sint-Pieter is hier alleen op reis.
- (47) Gelijkenis met variant 8 ligt voor de hand maar het negatieve element van het knippen is hier weggefallen (zie voetnoot 11).
- (48) Verteld te Antwerpen in 1917.
- (49) De wandeling van St.-Pieter is gesitueerd in Vlaanderen, meer bepaald « aan den Leiekant ».
- (50) De zegspersoon is M.L. (man of vrouw ?), geboren te Antwerpen maar al twintig jaar woonachtig te Schoten. De vader van M.L. is herkomstig van Zuid-Oost-Vlaanderen.
- (51) De weldoener (?) is hier een plots opduikende en een even snel verdwijnende kabouter, die grinnikend de draak schijnt te steken met de armoede van het paar. Van een expliciete zedeles is hier hoegenaamd geen sprake.
- (52) Verteld te Boom in 1889.
- (53) De verteller is de muzikant T.D.B.

(vervolg van blz. 217)

een publicist wiens essays steeds boeiend zijn. Een man, die ons ook de sleutel heeft gegeven om tot op hoge leeftijd jong te blijven : "Werken en de mensen gaarne zien".(*)

A. VAN HAGELAND
Alseberg

(*) P. de Keyser, *Huldebetoon Prof. dr. Foncke*. OVZ XXV (1950) 48-51. (op 5 februari 1950 uitgeroepen tot *erelid van de Bond!*)

Het Bestuur, *Prof. dr. R. Foncke gedekoreerd*. Ibidem XXIX (1954) 165-178. *Personalialia. Erelid Prof. Dr. Foncke gedekoreerd*. Ibidem XXXIII (1958) 142.

Het Bestuur, *Erelid prof. dr. R. Foncke verkozen tot bestuurder der Koninklijke Vlaamse Akademie voor Taal- en Letterkunde*. Ibidem XXXIV (1959) 29.

F. Van Es, *Hulde aan Erelid Prof. dr. R. Foncke, de zeventigjarige*. Ibidem XXXIV (1959) 167-169, ill.

Het Bestuur, *Professor-emeritus dr. Robert Foncke onderscheiden met de Goethe-medaille*. Ibidem XXXV (1960) 95.

In Memoriam Prof. Dr. Robert FONCKE

Erelid van de Bond

Het kultuurlievend Vlaanderen heeft met een diep gevoel van rouw **de dood** vernomen van prof. dr. Robert Foncke in het Akademisch Ziekenhuis te Gent, donderdag 19 juni 1975. Hij zou enkele dagen later, op 1 juli, zijn 86ste verjaardag hebben gevierd.

Robert Foncke was als geleerde en als mens een Vlaming van de traditionele school, maar nooit zou men hem als "oud" hebben durven bestempelen. We kunnen slechts herhalen wat we schreven in ons huldeartikel in "De Brabantse Folklore" van maart 1960, toen Rob. Foncke zeventig jaar werd: "Uw levendige, scherpe geest, uw nooit-versagende slagvaardigheid, uw dynamisme daar waar het pas gaf, uw goedhartigheid en spreekwoordelijke hulpvaardigheid, de droge en toch milde humor van uw ogen die schuilgaan achter de breedomrande bril die u soms zulk streng uitzicht gaf, — dit alles behoort tot de schatten van hart en geest die ertoe bijdragen, dat sommige mensen niet oud kunnen worden in de nefaste betekenis van dat woord".

Ook in de "Vereniging van Vlaamse Letterkundigen", waarvan hij jarenlang trouw de vergaderingen bijwoonde, als lid (en soms voorzitter) van de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Taal- en Letterkunde, als voorzitter (lange tijd) van de Vlaamse Kommissie voor Volkskunde bij het Ministerie van Nederlandse Kultuur, als hoogleraar en nadien emeritus en in nog veel meer functies heeft Prof. Foncke altijd het beste van zichzelf gegeven, hierin bijgestaan en aangemoedigd door zijn beminnelijke, niet minder dynamische echtgenote.

Persoonlijk herdenken we hier vooral de onvermoeibare geleerde, de vooraanstaande volkskundige, wiens naam in gulden letters zal prijken naast die van Alfons de Cock, Isidoor Teirlinck, Jan Gessler, Maurits de Meyer e.a. In die eregalerij prijkt nu de sedert 1922 door de studentengeneraties op de handen gedragen universiteitsprofessor die, hoewel lang te Brussel wonend, in hart en nieren steeds een Mechelaar is gebleven. Van bij de oprichting van de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde in 1939 behoorde hij tot die selekte groep van volkskundigen en ijverde om " ...hartsgrondig bij te dragen tot de bloei in ons land van de Volkskunde, deze echte, zuivere wetenschap, die het doen en laten, het denken van het volk, in al zijn maatschappelijke lagen en in al zijn woonhoeken onder de loupe neemt en dienvolgens onder alle wetenschappen wel de meest omvattende heten mag... en ons allen zeker de liefste is. "

In Prof. Foncke verliezen we een van de meest eminente doordrijvers van de "Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis", een kenner van de Duitse en vroeg-Nederlandse letteren,

(zie vervolg op blz. 216)

Boekbespreking

VOLKSHUISRAAD IN VLAANDEREN

Dr. Jozef WEYNS

Volkshuisraad in Vlaanderen. Naam, vorm, gebruik volkskundig belang en geschiedenis der huiselijke voorwerpen in het Vlaamse land van de middeleeuwen tot de eerste wereldoorlog.

Vier delen. 1730 blz. met 24 kleurfoto's, 366 zwart-wit foto's en 654 tekeningen. 5.000 fr. + verzendingskosten. Bestellen bij Mevr. J. Weyns, Peredreef 5, 2880 Beerzel. PR. 000-0440470-90.

Studeren, schrijven, tekenen en uitgeven is viermaal een andere aangelegenheid. Jozef Weyns is zijn leven lang student, tekenaar en publicist geweest en is op het einde van zijn leven zelf uitgever geworden. Op 26 maart '73 seint hij me: **zit in grote moeilijkheden... mijn uitgever heeft zich teruggetrokken.** Ik antwoord kort en kordaat: **Geef uit in eigen beheer!** In zijn streven naar eigenheid kon hij zich dan helemaal uitleven voor deze uitgave: de kaft met titel en beeld in groen en goud, de naam en titel in goud op rood met spiralen en slingers op de rug getuigen, dat hij ook van buiten geheel zijn stempel op het werk zou drukken. Een beroepsuitgever kon het zo niet zien. Jozef Weyns vermoedde echter de omvang van zijn werk niet. De folder kondigde 2 forse delen aan, waar bij de verspreiding het cijfer 4 boven de 2 moest aangebracht worden.

De opdracht is gericht aan Prof. dr. Frans M. Olbrechts. Het vierde deel besluit met een Naschrift boven de reproductie van zijn eigenhandig gemaakte grafstele. Tussen de lessen te Gent bij prof. Olbrechts en zijn dood op vijftien juli '74 spant een boog van ongeveer veertig jaar. Dertig jaar daarvan heeft hij gewerkt aan zijn Volkshuisraad.

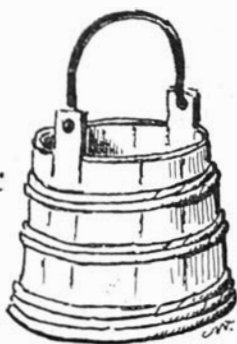
Het voorbericht van eenentwintig blz. behandelt de opgave van zijn bronnen, de verklaring van de titel en een hulde

aan de vele personen die hem hulp leverden, in eerste instantie zijn vrouw en kinderen "die vele duizenden steekkaartjes geschreven en gerangschikt hebben". Bij de bronnen vindt u vier reeksen: 1. bewaarde voorwerpen in boerderijen en volkswoningen, musea, verzamelingen, opgemerkt in tentoonstellingen; 2. wat erover reeds is geschreven in de letterkunde en vakliteratuur; 3. boedellijsten of inventarissen; 4. ikonografie: oude schilderijen, prenten, tekeningen, foto's, met zijn liefde voor Bruegel de Oude en de waar-schuwing dat Oude Meesters als 'schoon' beschouwden wat maatschappelijk hoger ligt dan de eigene, dagelijkse wereld, dus wat 'rijk' is. Zijn overzicht der bronnen sluit met de vaststelling 'dat het onderwerp hopeloos uitgebreid is'. "Volkshuisraad" laat hij aansluiten bij "volkswoning", met de gedachte aan "eenvoudige behuizingen van arbeiders, bezembinders, keuterboertjes, wevers, vissers, ambachts- en buitenlieden, ook begijntjes". In het karakter van het huisraad besteedt hij niet zozeer aandacht aan de gebruiker als wel aan de maker. Een indeling van de vele voorwerpen geschiedde op basis van de functie:

1. Haardgerei
2. Zitmeubelen
3. Bergmeubelen

Houten
melkammer.

Naar
Lucas van
Leyden
(1533)

494.

4. Slaapstede
5. Kindermeubelen
6. Kookgerei
7. Eten en drinken
8. Voorraad bewaren
9. Verlichting
10. Huissieraad en godsdienstige voorwerpen
11. Spinnen
12. Bakken
13. Karnen
14. Maten en gewichten
15. Voor opschik en onderhoud
16. Wat nog rest.
17. Slotbeschouwingen.

Elk van deze onderwerpen bevat zoveel mogelijk een ontleding in de tijd, eeuwen her, en in de ruimte, Vlaanderen door. Telkens steekt de inleiding van wal met volkse en wijsgerige beschouwingen door elkaar. Het Haardgerei b.v. krijgt een stuk kultuurgeschiedenis, met de ontwikkeling van de haard in drie fasen: centrale stookplaats, wandhaard en steenkookkachel, in hoofdzaak plattebuiskachel. Meer dan duizend bladzijden zijn aan deze voorwerpen en beschrijving en ontwikkeling gewijd, met een doordringen in de taal en de vorm, het gebruik. Een volk leeft voor een deel in dit boek. Kunnen cijfers als waarde-bepaling gelden? Jozef Weyns verwijst in hoofdstuk 1 tot 17 naar 3.481 voetnoten, maar menige voetnoot haalt drie, vier, vijf boeken aan.

De algemene beschouwingen achteraan wijzen op gezichtspunten die in de eerste zestien hoofdstukken niet tot hun recht konden komen. Niet alle volksmeubelen getuigen van degelijk vakmanschap; ze waren echter zeer geliefd als eigen schepping en bestemd als gebruiksvoorwerp. Vele meubelen waren in de woning 'plaatsgebonden' en niet geschikt om te pronken. Soms bestaat voorkeur voor een kleur, vooral voor rood bij weekhouten meubels. Wanneer een tweede kleur aangewend wordt, komt groen in aanmerking. De opkomst van een nieuw voorwerp brengt een nieuwe naam in omloop, maar ook familie-, huis- en straatnamen staan in verband met gebruiksvoorwerpen. Huiselijke voorwerpen zijn gebonden aan de levende mens, langs raadsels en zegswijzen en spreekwoorden, aanwijzing van karaktertrekken als "trektang", aanhaling in sprookjes, afbeeldingen op koekplanken. (Sier) Voorwerpen kan men maken, kopen, winnen bij schuttersfeesten, duivenwedvluchten, krijgen bij het huwelijk, erven. Ze kunnen dienen tot pand en uithangteken, gelden als meesterstuk om meester te worden in een ambacht. De grondstof schuift langs allerlei bronnen, aardewerk, tin, enz. Meubelvormen dragen vaak een gewestelijke kenmerk. Het "huisraad in de beeldende kunst" biedt kans tot een groot werk, b.v. met David Teniers de Jonge als basis.

604.

Zandstrooier van
de Antwerpse stads-
sekretaris Peter Gil-
lis, naar 't portret
van hem door
Kwinten Metsys.

Band IV bevat de Bibliografie (veertig blz. met dubbele kolom), Musea en Verzamelingen, 15 Handschriften die huisraad uit de 19e of het begin van de 20e eeuw beschrijven, telkens in een andere plaats van het Vlaamse Land (blz. 1213-1314), Boedellijsten in tijdsorde, van de 13e e. en 1328 te Geraardsbergen tot 1921 bij een notaris te Heist-op-den-Berg, met een naamklapper op de boedellijsten, Lijst van uurwerkmakers uit het Vlaamse Land, Eerste vermeldingen (van voorwerpen, soms van zaken, alfabetisch opgesomd), Glossarium als verklarende woordenlijst, Het "voordeel" of het recht van de langst levende der 2 echtgenoten, als omvangrijkste opsomming van voorwerpen, klapper op de persoons-, plaats- en zaaknamen. Tot slot volgt de lijst van de kleurfoto's, foto's en tekeningen, met een vertaling van deze lijst in het Duits, Engels en Frans.

Het aanvankelijk doel van J. Weyns was erop gericht te Gent het Aggregaat van het Hoger Onderwijs in het Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde der Universiteit te verwerven. De graad blijkt er niet te bestaan. Het betrof dus een vergeefse pijn. Daarnaast heeft hij menigmaal roos geschoten, b.v. door te wijzen op onvermoede bronnen. Alleen Bruegel heeft een bedschaar afgebeeld, een houten voorwerp dat opzij van een bed werd gestoken om te belletten dat men er uit zou vallen. Honderden voorbeelden kunnen aangehaald worden. Maar neem en kijk en lees. V.i.V. is een spiegel van ons verleden

met de gedegen eigenheid en de schone gebondenheid van leven en wonen. Letterkundigen boren allerlei bronnen aan om een verhaal te schrijven. "Hun ervaringswereld is uiteraard beperkt".(1) Dit feit geldt voor volkskundigen ook. Voor Jozef Weyns was studie en leven niet gescheiden. Hij was geleerde en ambachtsman tegelijk. Toen goeverneur Roppé hem kwam vragen om de leiding van het toekomstige openluchtmuseum op zich te nemen, zat Jozef Weyns te werken op het dak van zijn huis. "Enkele jaren geleden heeft de kunstcriticus Paul Hardy de kloof aangewezen die in onze literatuur tussen schrijver en lezer is ontstaan en die steeds maar breder lijkt te worden".(2) Voor volkskundige studies bestaat dergelijk feit of gevaar niet. V.i.V. bezit de verdienste dat het in elk van ons de bewustwording van een ontzaglijk aantal heemwaarden wakker roept of verstrekt en bestendigt en dat het een wetenschappelijk bindteken wordt met ouders en voorouders van eeuwen her. De band van tekst en illustratie kan als enig worden bestempeld, een kunstwereld op zichzelf.

De St.-Norbertusdrukkerij van de abdij te Tongerlo heeft ervoor gezorgd dat de vier delen in half lederen band van handgekrispeld geiteler een aristokratisch uitzicht kregen naar de vorm. De Koninklijke Vlaamse Akademie voor Taal- en Letterkunde heeft weleer volkskundige werken met goud bekroond.(3) V.i.V. past op en top in deze reeks.

Renaat van der Linden

(1) André DEMEDTS, *Als ongelikte beren*. (Bespreking *De Kavijaks* van Jozef VAN-TORRE, en *De nieuwe dode* van Werner PAUWELS) Standaard der Letteren, 13 juli 1973.

(2) Ludo SIMONS, *Pleidooi voor Heimatliteratuur*. Standaard der Letteren. Boekenbeurs-bijlage 1974. Dagblad De Standaard, Brussel.

(3) Isidoor TEIRLINCK, *Zuid-Oostvlaandersch idioticon*. Gent, 1908, 1910, 1913, 1921, 1922. *Klank- en Vormleer van de Zuid-Oostvlaanders Dialekt*. Gent, 1924. Door de Akademie met goud bekroond.

Alfons de COCK & Isidoor TEIRLINCK, *Kinderspel & Kinderlust in Zuid-Nederland*, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908. Door de Akademie bekroond.

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

Vereniging zonder winstoogmerk

De Bond bevordert de studie van de volkskunde en geeft sedert 1926 het tweemaandelijks tijdschrift «Oostvlaamse Zanten» uit, waarin volkskundige bijdragen en de resultaten van volkskundige enquêtes in Vlaanderen gepubliceerd worden.

De Bond schrijft ten laste van zijn Alfons de Cockfonds tweejaarlijks een prijsvraag over volkskundige onderwerpen uit, organiseert voordrachten, tentoonstellingen en reizen.

De Bond is eind 1968 gestart met een Kantwerkstersclub Sint-Katelijne, die cursussen in kantwerk organiseert, thans gespreid over vier jaar.

Raad van Beheer van de Bond: erevoorzitter: E. Boonen; voorzitter: Lic. R. van der Linden; ondervoorzitters: Lic. M. Daem en G. Weze; sekretaris: M. Broeckhove; penningmeesteres: S. Van de Velde; leden: H. Depoorter, J. De Vriendt, Dr. R. Haeseryn, G. Hebbelynck, A.G. Homblé, Lic. L. Hoste, G. Rouquart, R. Tondat, F. Van Bost, Prof. Dr. P. J. Vandenhouste, Lic. A. Van den Kerckhove, G. Van Peteghem en G. Weze.

Dagelijks bestuur van de Bond: voorzitter: Lic. R. van der Linden; sekretaris: M. Broeckhove; lid: Dr. R. Haeseryn.

De Bond heeft daarnaast volgende permanente commissies:

Kommissie voor volkskundige Enquêtes: voorzitter: Lic. R. van der Linden; leden: M. Broeckhove, Lic. M. Daem, Dr. R. Haeseryn, A.G. Homblé en G. Weze; adviseurs: Lic. H. Arens en M. Van Wesemael.

Kommissie voor feesten en reizen: voorzitter: G. Weze; leden: M. Broeckhove, M. De Puydt, Dr. Haeseryn, F. Van Belle en G. Van Peteghem.

Het Museum voor Volkskunde, gesticht door de Bond in 1927 in het voormalige Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat, is sedert 1962 overgebracht naar het Kinderen Alynsospies, Kraanlei 63, Gent. De Bond beheert het Museum dat de Stad Gent bij besluit van 27-9-1931 in bescherming heeft genomen. Daartoe heeft de Bond een beheercommissie in het leven geroepen bestaande uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en van de Bond.

Beheerkommissie Museum voor Volkskunde: erevoorzitter: E. Boonen; voorzitter: G. Weze; ondervoorzitter en konservator: Dr. R. Haeseryn; sekretaris: M. Broeckhove; penningmeester: G. Hebbelynck; leden: H. Depoorter, Lic. L. Hoste, G. Rouquart, F. Van Bost, Prof. P. J. Vandenhouste, Lic. R. van der Linden, G. Van Peteghem en drie stadsafgevaardigden.

Dagelijks bestuur en aankoopkommissie van het Museum voor Volkskunde: voorzitter: G. Weze; ondervoorzitter en konservator: Dr. R. Haeseryn; penningmeester: G. Hebbelynck; sekretaris: M. Broeckhove.

(Vervolg van tweede blz. van de kaft)

32. **Kantwerkstersclub St.-Katelijne** - Kursus Stropkant 2e leerjaar: 200 F + 10 F porti.
33. **Kantwerkstersclub St.-Katelijne** - Kursus Cluny: 200 F + 10 F porti.
34. **Huldebetoon E.H. Gabriel Celis** gevolgd door zijn Bibliografie samengelezen door F. VAN ES. 1954, 20 blz., 1 ill. Prijs: 50 F (leden 38 F) + 8 F porti.
35. **Voorzitter F. Van Es ter ere.** Huldebetoon en Bibliografie. Inleiding «De Wals der Zestigjarigen» door Prof. Dr. P. DE KEYSER. 1954, 24 blz., 1 ill. Prijs: 50 F (leden 38 F) + 8 F porti.
36. **Ndl. Volksk. Bibliografie.** Deel XVI Oostvlaamse Tijdschriften (1823-1960) door N. POBLOME, Antwerpen 1973; LXXI + 354 p. Prijs: 450 F (leden 360 F) + F porti.
37. **Cikorei** door Lic. R. VAN DER LINDEN (nr. XXXIII v. Uitgaven Kon. Bond...) 1973, 48 blz., 1 kaart, rijk geïllustreerd. Prijs: 80 F (leden 55 F) + 8 F porti.
38. **De Gentse Kant** door M. BROECKHOVE, met uitleg door Mevr. L. VAN DIJK-VANHOOREN (résumé en français) (nr. XXXIV v. Uitg. Kon. Bond...). 1973, 36 blz., 12 ill. Prijs: 105 F (leden 85 F) + 10 F porti.
39. **Kantwerkstersclub St.-Katelijne** - Kursus Russische en Moderne kant. Prijs: 200 F + 10 F porti.

REEKS: UIT HET GENTSE MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE

Verkrijgbaar op het Museum voor Volkskunde, Kraanlei 63, Gent:

1. **Uit de Geschiedenis van het Saffarke of Kogelflesje** (mit einer d. Zusammenfassung) door M. Van Wesemael. Prijs: 40 F + 8 F porti.

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 000-0096946-43, Bond Oostvl. Volkskun-
digen, Gent.

(Zie vierde bladzijde van de kaft)

UITVERKOCHT zijn : Herdenkingsalbum Alf. de Cock - Het Stroodekkersbedrijf door Cl. Trefois - Lodewijk De Vreese Bibliografische studie - De Plattegrondsvormen van z.g. « Frankische Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land, door Cl. Trefois - De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore, door Cl. Trefois - De Tinnepotgieterij te Gent, door J. Boes - Galerij van Gentsche Typen, door E. Andelhof - De Magie van het Poppenspel, door F. Van Es en anderen - Devotie tot de Heilige Donatus, door M. Broeckhove - Sint-Kristoffel, Legendes, Verering, Verspreiding, door R. van der Linden - Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde, door Mevrouw L. Bataille-Hiel - Leerknappen in de kunstambachten te Gent 14e en 15e eeuw, door M. Daem - Register op G. Celis : Volkskundige Kalender ..., door F. M. Olbrechts - De Groei en Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamse Volksziel, door J. Vermeulen - Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke, door J. Laureys - Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal, door R. van der Linden en G. Simons - Duiventorens in Oost-Vlaanderen, door O. S. Depraet - Waasch Sagenboek, door F. Van Es - Weerkundige Volkskalender van het Vlaamse land, door M. Broeckhove - Wetterse Typen, door A. Van Durme - Het Hospies der Kinderen Alijn door E. Luyckx - Jan De Lichte door G. Simons - De Wetterse Reuzen, door Lic. M. Daem - De levende Folklore van het Gewest Balegem, door M. Broeckhove - De 78ste Rattenschieting te Zaffelare, door Lic. M. Daem.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen : vanaf 1975 Jaarlijkse bijdrage gewoon lid : 300 F; gezinslid : 100 F (zonder tijdschrift); gepensioneerde : 250 F; beschermend lid : 500 F; steunend lid : 1000 F (B.T.W. steeds inbegrepen).

Abonnement op Oostvlaamse Zanten voor niet-leden (bibliotheken, instellingen, boekhandel, verenigingen, enz.) : 350 F (B.T.W. inbegrepen); buitenland : 400 F per jaargang.

De v. z. w.

NOORDSTARFONDS

steunt Oostvlaamse Zanten.

HET NOORDSTARFONDS

is de kulturele stichting

van de Vlaamse verzekeringsmaatschappij

DE NOORDSTAR EN BOERHAAVE

Groot Britanniëlaan, 121, Gent.